

Nulsituatie Nationaal Park Veluwezoom

Dit document is gemaakt op basis van:

- Beheerplan 1996 Nationaal Park Veluwezoom
- Toekomstbeeld van de beheereenheid Veluwezoom (2005)
- Ideeënschets IJsselpoort
- 3 interviews gehouden op 01-02-2008 en 20-02-2008

Een conceptversie van deze rapportage is ter commentaar voorgelegd aan de geïnterviewden op 25 maart 2008. Op en aanmerkingen zijn in deze definitieve versie verwerkt.

Samenvatting bevindingen Nationaal Park de Veluwezoom.

Het natuurbeheer van het park Veluwezoom is georganiseerd via de planningscyclus die NM voor al haar terreinen hanteert. De natuurkwaliteit in het gebied is hoog. Het gebied biedt met haar afwisseling en reliëf ook een goede basis voor een hoge natuurkwaliteit. Het kwaliteitsniveau dat in het gebied wordt nagestreefd is niet hoger omdat het gebied een nationaal park is. Dit wordt eerder bepaald door de grootte, historie in het beheer en abiotiek. M.a.w. er wordt binnen de huidige financiële kaders vanwege de status nationaal park geen hoger kwaliteitsniveau nagestreefd. Het interne natuurbeheer is goed op orde. Een lange beheergeschiedenis en een beheer dat wordt uitgevoerd door één beheerder maken dat ook gemakkelijk. Er liggen belangrijke uitdagingen in de verbinding van het gebied met andere delen van de Veluwe en de uiterwaarden als onderdeel van een internationaal netwerk aan natuurgebieden. Financiële middelen voor het natuurbeheer zijn afkomstig van het Programma Beheer, de centrale organisatie (leden) en terreininkomsten en worden via een interne normensystematiek binnen natuurmonumenten aan het gebied toegekend.

Jaarlijks bezoeken ca. 2 miljoen bezoekers het Nationaal Park Veluwezoom. Het voorzieningenniveau voor de verschillende groepen van bezoekers is goed vastgelegd. Het onderhoud van de voorzieningen maakt onderdeel uit van de planningscyclus en is goed in orde. Ook hier geldt weer dat het in het park Veluwezoom, met één eigenaar, relatief gemakkelijk overzicht te houden is over aantallen en kwaliteiten van voorzieningen.

Rapportage Nulsituatie Nationaal Park de Veluwezoom

definitief gemaakt april 2008

Alterra-Wageningen UR

Het is lastig voor NM te peilen wat bezoekers willen en hoe ze het gebied ervaren. In 2008 wordt er gewerkt aan een visie op de recreatie voor middellange termijn (10 jaar). De voor recreatie gestelde doelen komen nu nog niet voort uit een gezamenlijke visie op de recreatieve ontwikkeling van het gebied. NM heeft een hoge ambitie voor wat betreft de recreatiefunctie van het gebied, overigens binnen de randvoorwaarden van de natuurdoelstellingen.

De vernieuwing van het bezoekerscentrum tot Veluwetransferium heeft geleid tot een grote kwaliteitsimpuls voor recreatie, maar vermoedelijk ook tot extra bezoekers en verkeersbewegingen. Het reguliere recreatiebeheer (onderhoud voorzieningen) wordt betaald via de interne normkostensystematiek van NM. Hierin worden de aard en omvang van de voorzieningen maar beperkt meegenomen. Grotere investeringen worden betaald vanuit projectsubsidies. Er is beperkt sprake van het profijtbeginsel via de ondernemers die in het bezoekerscentrum gehuisvest zijn. Dat geldt ook voor de ATB- en ruiterroutes waarvoor gebruikers betalen t.b.v. onderhoud en herstel van de routes.

Het bezoekerscentrum is het hart voor V&E. V&E zijn van een hoog niveau en voor een brede doelgroep. In het bezoekerscentrum en met V&E wordt beperkt aandacht besteed aan het feit dat Veluwezoom een Nationaal Park is. Er wordt geen koppeling gelegd met andere Nationale parken.

Er is geen duidelijk beeld van wat het NP moet uitstralen, maar wel van wat het gebied moet uitstralen. Waar staat het NP voor en met welke boodschap moeten recreanten weer naar huis gaan? De identiteit van het park is onvoldoende bekend bij de bezoekers en de omgeving. Er zijn vanuit het park wel doelen gedefinieerd die met educatie bereikt moeten worden, er is echter geen centrale boodschap geformuleerd die men wil overbrengen. De beheerder wil op korte termijn een duidelijkere koppeling maken tussen de V&E doelen en het feit dat het gebied een Nationaal Park is.

Binnen de planningscyclus van Natuurmonumenten speelt monitoring een belangrijke rol en onderzoek nauwelijks. Wel wordt er frequent gefaciliteerd voor studenten, stageairs en onderzoekers op relevante onderzoeksthema's. Er zijn onderzoeksprioriteiten vastgesteld op verschillende vlakken (vooral natuur en recreatie). Medewerkers van het Nationaal Park Veluwezoom begeleiden soms ook onderzoeksprogramma's die vanuit LNV gefinancierd worden. De noodzakelijke monitoring is geagendeerd, het onderzoek wordt verwelkomd.

Ondanks dat onderzoek nu al een belangrijke rol speelt is er behoefte aan een toegepast wetenschappelijke onderzoeksagenda. Deze zou vorm moeten krijgen in overleg met onderzoekers en beleidsambtenaren.

De beheerder geeft aan dat er een enorm 'gat' zit tussen de ambities (onderzoekswensen) en de ter beschikking gestelde middelen. Aan het label Nationaal Park zou, zo geeft de beheerder aan, ook een noodzakelijke onderzoeksagenda met onderzoeksbudget moeten hangen. De internationaal unieke beheerstrategie met procesnatuur, grote grazers en robuuste verbindingen wordt nu onderzoeksmatig zeer beperkt ingevuld.

Knelpunten rondom de afstemming tussen de doelen komen uit de stukken niet naar voren. Uit interviews komt wel het knelpunt natuur-recreatie naar voren. Overigens zijn niet alle geïnterviewden het er over eens dat er op dit punt een knelpunt is. Het is niet duidelijk wanneer het te druk is in het park. Dat lijkt een geleidende schaal. Steeds vaker gaat het om groepen recreanten die elkaar in de weg zitten, soms gaat het om effecten op de zichtbaarheid van herten en zwijnen. Uit interviews is naar voren gekomen dat in de nog op te stellen recreatievisie aandacht wordt besteed aan de afstemming natuur en recreatie. De mogelijkheden om een deel van de recreanten buiten het park op te vangen worden onderzocht.

Het daadwerkelijk denken over het Nationaal Park is eigenlijk pas net begonnen. Het op te stellen businessplan en de recreatievisie zijn daar eerste stappen in. Qua systematiek en organisatie is er eigenlijk nu pas sprake van een Nationaal Park in oprichting; er moet nog naar de status gehandeld gaan worden.

Binnen het park is Natuurmonumenten de enige grondeigenaar. Het gebied wordt beheerd als een van de beheereenheden van Natuurmonumenten. Er is geen overlegorgaan.

De betrokkenheid van het publiek bij het gebied is groot. Het bezoekerscentrum is een belangrijk contactpunt voor omwonenden en het beheerkantoor eveneens.

Met IVN zijn er nauwe contacten i.v.m. de educatieve tuin. Met vrijwilligers en groene organisaties is er frequent overleg over de Ruimtelijke Ordening. Omwonenden worden betrokken bij het beheer. Er worden ook bijeenkomsten georganiseerd waar de landelijke, regionale of lokale media aanwezig zijn. Vrijwilligers spelen ook een belangrijke rol in het

natuurbeheer, de natuureducatie en recreatie. Er wordt ook overlegd met marktpartijen en vertegenwoordigers daarvan.

Natuurmonumenten onderhoud nauwe contacten met gemeenten en de provincie Gelderland. Er is 2 keer per jaar overleg met gemeenten en daarnaast is er op projectbasis ook overleg. Met de provincie is er op projectbasis overleg. Via formele en informele overlegstructuren zijn veel partijen betrokken bij het Nationaal Park Veluwezoom. De beheerder ervaart dat met name de binding van de provincie en het rijk bij het park nog beperkt is.

Natuurmonumenten geeft aan dat een formele overlegstructuur zoals die is opgezet voor de andere parken (overlegorgaan) weinig zal toevoegen aan de huidige overlegstructuur. Ze verwacht dat een dergelijke overlegstructuur tot meer bureaucratie zal leiden en minder slagvaardigheid en doelmatigheid. Doel en middel moeten niet verward worden.

Nationaal Park Veluwezoom kan nu in theorie, omdat er maar een eigenaar is, relatief gemakkelijk ageren tegen bedreigende ontwikkelingen, maar in de praktijk ligt dat moeilijker. Allereerst dient er intern binnen de organisatie draagvlak te zijn voor het in te nemen standpunt (in zekere zin een intern overlegorgaan). Daarnaast moet ook goed afgewogen worden dat je de partijen waar je tegen ageert ook in andere projecten tegenkomt. De huidige organisatiestructuur wijkt af van die van de 18 door het rijk ingestelde parken. De structuur is echter slagvaardig en met alle bij het gebied betrokken actoren wordt overlegd.

Natuurmonumenten hanteert haar eigen planningscyclus met de bijbehorende planvormen. Er is een lange termijnvisie (18 jaar), een uitvoeringsplan (6 jaar) en er wordt ieder jaar een jaarplan opgesteld. Bovenstaande planvormen worden opgesteld voor alle beheereenheden van Natuurmonumenten en zijn daarmee niet specifiek voor het Nationaal Park Veluwezoom. Naast bovengenoemde plannen is er ook een ideeënschets over toekomstige verwervingen of omringende gebieden (de uiterwaarden).

In 2008 wordt aan een recreatievisie gewerkt en een businessplan opgezet. Deze zijn wel specifiek voor het park Veluwezoom. In de recreatievisie staat de relatie natuur-recreatie centraal. In het op te stellen businessplan wordt het merk Nationaal Park Veluwezoom neergezet. Hierin wordt expliciet gemaakt welke (extra) taken binnen het Park Veluwezoom worden uitgevoerd die het 'normale' beheer van een natuurgebied overstijgen. Natuurmonumenten wil hierover het gesprek met de provincie aangaan en ook een financiële betrokkenheid creëren.

Rapportage Nulsituatie Nationaal Park de Veluwezoom

definitief gemaakt april 2008

Alterra-Wageningen UR

Naast de 'merken' beheereenheid Veluwezoom van Natuurmonumenten en Nationaal Park Veluwezoom is er eigenlijk nog een derde merk, nml. de Veluwezoom als onderdeel van het Veluwetransferium.

Binnen het Nationaal Park is dus geen beheer- en inrichtingsplan (BIP) opgesteld. Het park kent haar eigen planvormen waarvan de inhoud overigens met alle betrokkenen wordt gecommuniceerd. Er wordt nu nog gewerkt met het beheerplan 1996. In 2008 wordt gestart met de natuurvisie, een beheer- en inrichtingsplan dat mede gericht is op vergroot draagvlak. De bij het park betrokkenen hebben weliswaar invloed op de plannen, de beheerder blijft echter de eindverantwoordelijke.

Uit interviews komt naar voren dat het draagvlak van opwonenden, omwonenden en bezoekers voor het uitgevoerde beheer in het algemeen groot is. Politici, bestuurders en marktpartijen zijn globaal op de hoogte van uit te voeren maatregelen in het terrein. Ze dragen de kwaliteit van het gebied breed uit. Natuurmonumenten ziet graag een grotere betrokkenheid van met name de provincie, ook met betrekking tot het uit te voeren beheer. Omdat Natuurmonumenten de status van het park nog maar beperkt uitdraagt kan zij die ook niet of nauwelijks gebruiken bij het tegengaan van bedreigende ontwikkelingen in de omgeving. Juridisch heeft Natuura2000 een groter effect op bedreigingen dan de status nationaal park.

Het Nationaal Park Veluwezoom krijgt geen Nationale Parkenmiddelen voor het beheer van het park.

Natuurmonumenten heeft een interne systematiek voor verdeling van financiële middelen voor haar beheereenheden op basis van normkosten. Gebieden met de 'status' nationaal Park krijgen binnen de systematiek geen extra (beheer) gelden.

Het park heeft naar het oordeel van de beheerder een te krappe begroting om de status nationaal park te kunnen waarmaken.. Er is weinig ruimte om extra activiteiten in te passen en de gewenste kwaliteit kan eigenlijk niet gerealiseerd worden. De beheerder geeft aan dat de 'status' Nationaal Park eigenlijk al financiële neveneffecten zou moeten hebben in termen van extra financiële middelen die intern en extern naar het gebied zouden gaan. Op dit moment is dit nog niet het geval.

Belanghebbenden hebben kennis van de beheereenheid Veluwezoom en het daarbinnen uit te

voeren beheer. Ze hebben echter nauwelijks kennis van het Nationaal Park Veluwezoom. Natuurmonumenten besteed binnen haar organisatie aandacht aan kennismanagement. In de huidige organisatiestructuur van het park is er echter geen 'platform' waarin alle belanghebbenden (bijvoorbeeld omwonenden, recreatieondernemers en bestuurders) kennis kunnen uitwisselen of kunnen leren van elkaar.

Beheerders van natuurmonumenten werkzaam in Nationale Parken hebben intern (binnen de organisatie Natuurmonumenten) overleg. Daarnaast is er vanuit het park Veluwezoom op sommige dossiers overleg met het Nationaal Park De Hoge Veluwe. In 2008 zal de beheerder ook deelnemen aan het secretarissenoverleg van het SNP.

Natuurmonumenten gebruikt de 'status' Nationaal Park soms tegen externe bedreigingen. In de praktijk werkt dit, al is het moeilijk aan te geven welke kwaliteiten van het park precies worden aangetast omdat de kwaliteiten voor het park nog niet eenduidig geformuleerd zijn. De status Nationaal Park heeft nog niet geleid tot extra geldstromen of tot combinaties met ander beleid. Dit hangt samen met het feit dat Natuurmonumenten zich ook nog nauwelijks met het gebied als Nationaal Park profileert.

In navolging van het Geldersch Landschap is Natuurmonumenten nu bezig een gebiedscontract af te sluiten voor het beheer van haar gebieden in de provincie Gelderland. In dit gebiedscontract komt het Nationaal Park Veluwezoom niet als aparte beheereenheid naar voren. Wel wordt hier een kwaliteitsimpuls beoogd.

Bijdragen vanuit marktpartijen in het beheer van het gebied zijn nu beperkt. Het Gebied kan weliswaar beheerd worden met de middelen die nu beschikbaar zijn, maar met externe financiering kunnen zaken sneller en beter (hoger kwaliteitsniveau) worden gerealiseerd. In het op te stellen businessplan zal aandacht worden besteed aan de mogelijkheden voor externe financiering van het merk Nationaal Park Veluwezoom. Natuurmonumenten heeft de mogelijkheden voor toekomstige financiering globaal wel voor ogen, maar de uitwerking hiervan moet nog geconcretiseerd worden.

De naam voor het Nationaal Park (Veluwezoom) is ook iets waar naar gekeken zal worden. De naam is niet bekend bij het grote publiek. De gradiënt is de kernwaarde van het Nationaal Park Veluwezoom. Daar zou het beeldmerk aan opgehangen moeten worden. De foto van de posbank

Rapportage Nulsituatie Nationaal Park de Veluwezoom

definitief gemaakt april 2008

Alterra-Wageningen UR

is nu het beeldmerk, maar het park is meer dan dat.

Natuurmonumenten ziet Natura 2000 als een kans en een steun in de rug voor de natuurdoelstelling binnen het park. Ze heeft maar beperkt een rol gespeeld bij het vaststellen van de Natura 2000 doelen voor de Veluwe. Het ILG biedt kansen voor kwaliteitsverbetering van het gebied, maar minder voor het nationale park. Voorlopig is de provincie niet bereid aan het park mee te financieren omdat er in Gelderland geen gelden voor het Nationaal Park Veluwezoom gedecentraliseerd zijn. Natuurmonumenten heeft er ook voor gekozen het Nationaal Park Veluwezoom niet als gebied met een aparte status naar voren te laten komen in de onderhandelingen die ze met de provincie voert over een gebiedscontract voor het beheer van de gebieden van Natuurmonumenten in Gelderland.

Het park speelt in op hydrologische en ecologische relaties, ontsnippering en klimaatthema's en kijkt daarin ook toekomstgericht. Potenties en uitdagingen liggen er in de ecologische poorten en het aangrenzende rivierengebied.

Binnen het gebied Veluwezoom wordt aandacht besteed aan maatschappelijke ontwikkelingen en daarmee aan de inbedding van het gebied in de maatschappij. Met het bezoekerscentrum is daarmee een grote stap vooruit gemaakt. Het Nationaal Park Veluwezoom is echter minder goed ingebed. Mensen kennen het gebied Veluwezoom en de Posbank, maar hebben weinig kennis van het Nationaal Park Veluwezoom.

Het Nationaal Park Veluwezoom is nog onvoldoende ingebed in de maatschappij. Op dit moment is niet goed vastgelegd wat het park betekent voor haar omgeving.

Natuurmonumenten onderhoudt goede contacten met politici en bestuurders rondom zaken die spelen in en in de directe omgeving van Veluwezoom. Bestuurders en ambtenaren zijn beperkt betrokken bij het Nationaal Park Veluwezoom. Het park Veluwezoom is geen 'onderdeel' van het decentralisatiebeleid waarin financiën voor de 18 rijksparke naar de provincies zijn gedecentraliseerd. In interviews is aangegeven dat Natuurmonumenten zelf ook een belangrijke rol in deze heeft. Ze moet met Rijk, provincies en gemeenten in discussie over haar ambities en wensen m.b.t. het park.

Het Nationaal Park Veluwezoom is ingebed in het omgevingsbeleid en heeft een Natura 2000 status. Daarnaast is het ook onderdeel van het Nationaal Landschap Veluwe. Natura 2000 is naar het oordeel van de beheerder onvoldoende als stempel voor de Nationale Parken. De parken hebben een bredere doelstelling dan alleen de natuurdoelstelling. Die breedte wordt niet gedekt door N2000.

Nationaal Park de Veluwezoom	
Thema	Beoordeling
Inhoud	
1. Natuur, landschap en cultuurhistorie	
2. Recreatie	
3. Voorlichting en Educatie	
4. Onderzoek	
5. Samenhang en afstemming	
Proces	
6. Organisatiestructuur	
7. Planvorming	
8. Huidige inzet instrumenten	
Continuïteit	
9. Toekomstige inzet instrumenten	
10. Relaties met externe omgeving	

Het Nationaal Park Veluwezoom is in 1930 ingesteld als particulier Nationaal Park. In die tijd waren er nog geen IUCN criteria voor Nationale parken geformuleerd. Thijssen constateerde in 1930 dat het gebied Veluwezoom een gebied was van 'outstanding beauty' dat een soortgelijke status verdiende als de grote nationale parken in het buitenland (Amerika). De landschappelijke schoonheid met prachtige uitzichten op onder meer de IJsselvallei, Montferland en delen van Duitsland maakten het gebied bijzonder. De opheffing van de markengemeenschappen (de geërfden) vormde een bedreiging voor het gebied. Het gebied dreigde uiteen te vallen en opgedeeld te worden in kleine eenheden. NM heeft het gebied kunnen aankopen en daarmee het uiteenvallen kunnen voorkomen.

Het park voldoet aan de IUCN criteria en verdient daarmee de status Nationaal Park (is ook als zodanig aangemeld in Europa). Binnen Natuurmonumenten is er echter nooit een actief nationale parkenbeleid beleid geweest voordat de IUCN met criteria kwam. Ook daarna is er door Natuurmonumenten geen nationale parkenbeleid gevoerd. Het gebied is altijd beheerd als een van de beheereenheden van Natuurmonumenten, zij het met unieke eigenschappen

Er is tot op heden bewust weinig betrokkenheid geweest bij het SNP en de voorganger daarvan. Natuurmonumenten heeft met het park geen impuls aan het Nederlandse nationale parken beleid gegeven, maar mogelijk wel als voorbeeld gediend Recent (vanaf 2005) heeft Natuurmonumenten meer aandacht voor het feit dat het gebied een nationaal park is.

I. Inhoud

Samenvatting

Het natuurbeheer van het park Veluwezoom is georganiseerd via de planningscyclus die NM voor al haar terreinen hanteert. De natuurkwaliteit in het gebied is hoog. Het gebied biedt met haar afwisseling en reliëf ook een goede basis voor een hoge natuurkwaliteit. Het kwaliteitsniveau dat in het gebied wordt nagestreefd is niet hoger omdat het gebied een nationaal park is. De grootte van het gebied, de beheer- en cultuurhistorie en de abiotiek maken dat er sprake is van een hoge kwaliteit. M.a.w. er wordt vanwege de status nationaal park geen hoger kwaliteitsniveau nagestreefd. Het interne natuurbeheer is goed op orde. Een lange beheergeschiedenis en een beheer dat wordt uitgevoerd door één beheerder maken dat ook gemakkelijk. Er liggen belangrijke uitdagingen in de verbinding van het gebied met andere delen van de Veluwe. De verbinding met de IJsselvallei, uiterwaarden en Duitse natuurgebieden is daarin een hele belangrijke. Financiële middelen voor het natuurbeheer zijn afkomstig van het programma beheer, de interne financiering (leden) en terreinopbrengsten (pacht, huur) en worden via een interne normensystematiek binnen natuurmonumenten aan het gebied toegekend. Eenmalige investeringen in het gebied worden via projectsubsidies gefinancierd.

Samenvattend is het natuurbeheer in het Nationaal Park Veluwezoom prima georganiseerd.

Oordeel: **GROEN**

1	2	3	4	5	6

1. Is de huidige toestand van de natuur duidelijk gedefinieerd?

De huidige toestand van de natuur is duidelijk gedefinieerd binnen de interne planningssystematiek die Natuurmonumenten voor haar terreinen gebruikt. Onderdeel van deze systematiek zijn de vastgestelde huidige en gewenste natuurtypen, de maatregelen (beheerplan), de monitoring en kwaliteitstoets van terreinen die iedere 6 jaar wordt herhaald. Via monitoring worden jaarlijks gegevens over de toestand van het terrein verzameld. 1 keer in de 6 jaar worden deze bekeken/beoordeeld en worden daaruit conclusies getrokken voor het beheer van de daarop volgende 6 jaren. Aanvullend wordt waar mogelijk onderzoek gefaciliteerd.

Rapportage Nulsituatie Nationaal Park de Veluwezoom

definitief gemaakt april 2008

Alterra-Wageningen UR

In het beheerplan (sinds kort natuurvisie) wordt de visie op het beheer door Natuurmonumenten vastgelegd. Een dergelijke visie 'overstijgt' het niveau van de beheereenheid Veluwezoom. In de beheercyclus wordt een beheerplan gemaakt, er worden natuurtypen toegewezen, er is een monitoringsplan en monitoringsresultaten worden vastgelegd in een GIS. 1 keer per 6 jaar wordt een kwaliteitstoets uitgevoerd (wat is afgesproken in het beheersplan?, wat zijn de resultaten van monitoring? wat zijn de resultaten op basis van ervaringen van beheerders? Zijn de doelen bereikt? Moeten doelen worden bijgesteld?) Vervolgens worden voor de komende 6 jaar weer actiepunten vastgelegd.

Een groot deel van NP Veluwezoom kent procesbeheer (nagenoeg natuurlijk landschap). Hierin wordt niet geoogst. In een beperkt deel van de bossen van NP Veluwezoom wordt hout geoogst (FSC) bij de omvorming van natuurbossen of in het kader van het landgoedbeheer en geïntegreerd bosbeheer.

Binnen het Nationaal Park Veluwezoom, met één eigenaar, is het relatief gemakkelijk eenduidig informatie te verzamelen en te evalueren. Vanwege de omvang van het gebied is het echter wel nodig (en een uitdaging) om extra informatie bij de PGO's te verzamelen en de informatie vanuit studenten en stagairs in het proces te integreren.

Natuurmonumenten past daarbij een heldere planningscyclus toe.

Oordeel: **GROEN**

2. *Zijn natuurdoelen (ambities) duidelijk gedefinieerd?*

De natuurdoelen (ambities) zijn duidelijk gedefinieerd binnen de planningscyclus die Natuurmonumenten hanteert. Het gebied is grofweg ingedeeld in drie beheertypen: Nagenoeg natuurlijk landschap, Halfnatuurlijk landschap en het Cultuurlandschap. Voor deze drie typen zijn doelen (natuurtypen) en beheerstrategieën verder uitgewerkt.

De ambities richten zich op het verder versterken van de kwaliteiten van het park (landgoederen, natuurontwikkeling, robuuste natuur, cultuurhistorische waarden, recreatieve waarden, soortspecifieke maatregelen, reliëf, grote grazers, het laten liggen van dode dieren en het volgen van ecologische processen). Dit vereist continuïteit in het beheer. Het interne natuurbeheer is goed op orde. De aandacht gaat vooral uit naar de randen van het park.

Het kwaliteitsniveau van de natuur binnen het NP Veluwezoom dat wordt nagestreefd is gelijk aan dat van andere gebieden van NM. Er wordt geen hoger kwaliteitsniveau in het gebied nagestreefd omdat het gebied de status van nationaal park heeft. Wel wordt er op onderdelen extra inspanning geleverd (onderzoek en monitoring) maar dit is (nog) niet gekoppeld aan de nationaal park status. De beheerder zou de natuurkwaliteit graag verder verhogen (een extra impuls t.o.v. andere terreinen voor natuur) en daarmee de status van het gebied verduidelijken. Tot op heden is dat nog niet gebeurd (in een in 2008 op te stellen natuurvisie voor het NP wordt hieraan aandacht besteed).

Ambities zijn helder geformuleerd.

Oordeel: **GROEN**

3. *Hebben de in BIP en jaarplannen beschreven maatregelen bijgedragen aan de realisatie van de natuurdoelen?*

Binnen het nationaal park wordt niet gewerkt volgens de systematiek van de 18 rijksparken (zie boven). Er is dus geen BIP, maar er wordt gewerkt volgens de planningscyclus van NM. De in het beheerplan beschreven maatregelen dragen bij aan de realisatie van de beschreven natuurdoelen en 1 keer in de 6 jaar wordt dit tijdens het uitvoeren van de kwaliteitstoets expliciet aan de orde gesteld.

Oordeel: **GROEN**

4. *Zijn knelpunten duidelijk beschreven?*

De successen en knelpunten die uit de evaluatie (kwaliteitstoets) naar voren komen worden breed binnen de organisatie (beheereenheid) gecommuniceerd en knelpunten leiden tot verbeterpunten (projecten).

Een grote bedreiging voor natuur komt uit de Ruimtelijke Ordening. Projectontwikkelaars die langs de randen willen bouwen, gemeenten en recreatieondernemers die willen uitbreiden etc. NM probeert hier in een vroeg stadium op in te spelen en heeft als uitgangspunt in de kwetsbare gebied dat nieuwe bouwplannen ook moeten bijdragen aan nieuwe natuur. In zeer kwetsbare gebieden hanteert zij het principe 'voor iedere woning 1 hectare nieuwe natuur boven bestaand beleid.' Ze ziet liever geen rode ontwikkelingen, maar als ze toch komen dan dienen ze gecompenseerd te worden met veel natuur. Dit vanuit de optiek dat het nationaal park te krap wordt voor natuur en recreatie.

Een belangrijke kans zijn de robuuste verbindingzones. Bij de ontwikkeling daarvan wordt veel samengewerkt met andere partijen (provincie, grondeigenaren, LTO, waterschappen, gemeenten) Natuurmonumenten ziet ook kansen in uitbreiding van het park in de vorm van fysieke uitbreiding (aankoop van gronden) en in de vorm van samenwerking. Daarbij wordt eerst gedacht aan versterking van de interne samenwerking met andere aangrenzende beheereenheden van NM. Een uitbreiding is wenselijk omdat dan robuuster en meer gemeenschappelijk kan worden beheerd. In de praktijk gaan beheereenheden van NM juist steeds onafhankelijker beheren. Het worden a.h.w. aparte businessunits. Dat komt de samenhang niet ten goede.

NM ziet momenteel niets in een groot Nationaal Park De Veluwe. Door de sterk uiteenlopende doelstellingen zijn er momenteel tussen eigenaren grote verschillen in opvatting over natuurbeheer en identiteit. Door de grootte zou er bestuurlijk een nog veel complexere situatie ontstaan dan die in het NP Utrechtse Heuvelrug. Het middel Nationaal Park zou daarmee haar doel voorbyschieten. en de slagvaardigheid zou verdwijnen. Op onderdelen is er volop samenwerking die geheel autonoom tot stand komt via projecten (fietsknooppunten plan, LAW routes, ATB- en rutterroutes, Veluwe 2010, faunabeheerplan). Natura 2000 lijkt een logischer platform voor samenwerking omdat hier al een opgelegde gezamenlijke doelstelling is geformuleerd. In mindere mate geldt dit ook al voor de status Nationaal Landschap die de Veluwe heeft. Een belangrijke uitbreiding van het Nationaal Park ligt er richting de rivier de IJssel.

Een andere kans (en tegelijkertijd bedreiging) is een natuurlijker faunabeheer (bijvoorbeeld voor wilde zwijnen). Het NP zou daarvoor een voorbeeldfunctie kunnen vervullen. Een meer natuurlijk faunabeheer vraagt echter wel veel in- en externe communicatie (creëren draagvlak en daarin zit ook het mogelijke knelpunt).

Tenslotte voorziet NM nog een mogelijke strijdigheid tussen de N2000 doelen en het nagenoeg natuurlijk beheer (procesbeheer) dat ze in een deel van het gebied nastreeft. NM ziet dat zelf niet zo, maar verwacht dat anderen dat mogelijk wel als een knelpunt zien. Het gebied zal op termijn door successie grotendeels dichtgroeien met bos en dat heeft gevolgen voor het landschap en de biodiversiteit. Die zal veranderen. Op welke wijze en hoe snel weet men nu niet. Het zal op de langere termijn gaan spelen (20-50 jaar). Deze discussies komen in het beheerplan N2000 voor de Veluwe aan de orde (intern binnen NM is men het over de te volgen strategie eens).

Kansen en knelpunten komen tijdens de interviews duidelijk naar voren en zijn ook onderdeel van de plancyclus (kwaliteitsbeoordelingen).

Oordeel: **GROEN**

5. *Zijn acties geformuleerd om knelpunten te verbeteren?*

Zie ook hierboven. E.e.a. is onderdeel van de plancyclus.

Oordeel: **GROEN**

6. *Zijn geplande maatregelen en middelen (financieel, menskracht, etc.) met elkaar in evenwicht?*

Financiering voor het beheer van het gebied Veluwezoom wordt verkregen via het Programma Beheer, centrale inkomsten (leden) en terreinopbrengsten. Met alleen de budgetten van het Programma Beheer kan het reguliere natuurbeheer niet worden bekostigd. Intern verloopt de financiering via een stelsel van normkosten gekoppeld aan terreintypen.

Niet regulier beheer wordt betaald via project subsidies. Onder andere OBN gelden.

Private partijen dragen niet bij aan het reguliere beheer van het gebied. Private partijen blijken niet geïnteresseerd in het reguliere beheer, wel in het gebruik van het gebied. De mogelijkheden voor sponsoring worden onderzocht.

Indien in het gebied een extra natuurkwaliteit wordt beoogd (en dat heeft de beheerder in de toekomst wel voor ogen) zullen daarvoor additionele middelen beschikbaar moeten komen. Momenteel is de in het gebied nagestreefde kwaliteit niet hoger dan in andere beheereenheden van Natuurmonumenten.

Middelen en gewenste maatregelen zijn momenteel onvoldoende in evenwicht (e.e.a. is ook inherent aan de normkostensystematiek die NM hanteert en waarin beperkt rekening wordt gehouden met specifieke kwaliteiten, maar vooral met gemiddelde natuur- of gebiedskwaliteiten).

Oordeel: **GROEN**

2. Recreatie

Samenvatting

Jaarlijks bezoeken ca. 2 miljoen bezoekers het nationaal park Veluwezoom. Het voorzieningenniveau voor de verschillende groepen van bezoekers is goed vastgelegd. Het onderhoud van de voorzieningen maakt onderdeel uit van de plancyclus en is vrij goed op orde. Wel is er een toenemend erosieprobleem op de steile hellingen door intensivering van gebruik. Ook hier geldt weer dat het in het park Veluwezoom, met één eigenaar, relatief gemakkelijk overzicht te houden is over aantallen en kwaliteiten van voorzieningen.

Het is lastiger voor NM te peilen wat bezoekers willen en hoe ze het gebied ervaren. Er wordt daarbij vooral gekeken naar het gedrag van de recreanten. Daarnaast is regelmatig overleg met het platform Veluwezoom, de groene organisaties en vertegenwoordigers van recreantengroepen over wat recreanten willen. Het bezoekerscentrum zou daar een nog grotere rol in kunnen spelen.

In 2008 wordt er gewerkt aan een visie op de recreatie. Aanleiding voor deze visie is het grootte aantal bezoekers en de onderlinge knelpunten die daar uit voort komen. NM heeft een hoge ambitie voor wat betreft de natuurgerichte recreatiefunctie van het gebied.

De nu voor recreatie gestelde doelen komen niet voort uit een gezamenlijke visie op de recreatieve ontwikkeling van het gebied. Deze visie dient nog ontwikkeld te worden. Min of meer vooruitlopend op deze visie is er wel een grote kwaliteitsimpuls geweest met de vernieuwing van het bezoekerscentrum tot Veluwetransferium. Daarmee is een nieuwe entiteit in het gebied ontstaan. Het bezoekerscentrum is binnen de systematiek van NM een eigen beheereenheid met een eigen financiering en aansturing. Bovendien heeft het bezoekerscentrum een sterkere regiobrede functie gekregen.

Het reguliere recreatiebeheer (onderhoud voorzieningen) wordt betaald via de interne normkostensystematiek van NM en deels via het profijtbeginsel (ATB- en ruitervergunningen). Grotere investeringen worden betaald vanuit projectsubsidies. Er is zeer beperkt sprake van het profijtbeginsel via de ondernemers die in het bezoekerscentrum gehuisvest zijn.

NM verwacht dat medefinanciering voor beheer en inrichting van recreatievoorzieningen beter

van de grond kan komen wanneer het gebied Veluwezoom beter als Nationaal Park wordt geëvalueerd.

Oordeel: **GROEN**

1	2	3	4	5	6
■	■	■	■	■	■

1. Is de huidige toestand van de recreatie (per doelgroep) duidelijk gedefinieerd?

De huidige toestand kan worden gedefinieerd als de toestand van de voorzieningen voor recreanten en de ervaringen (tevredenheid) van de recreanten.

Jaarlijks bezoeken ca. 2 miljoen bezoekers het nationaal park Veluwezoom. Het voorzieningenniveau voor de verschillende groepen van bezoekers is goed vastgelegd. Het onderhoud van de voorzieningen maakt onderdeel uit van de plancyclus en is goed in orde. Ook hier geldt weer dat het in het park Veluwezoom, met één eigenaar, relatief gemakkelijk overzicht te houden is over aantallen en kwaliteiten van voorzieningen.

Het is lastiger voor NM te peilen wat bezoekers willen en hoe ze het gebied ervaren. Er wordt daarbij vooral gekeken naar het gedrag van de recreanten. Verzoeken voor specifieke vergunningen worden altijd afgewogen tegen de natuurdoelstellingen (bijvoorbeeld geen dropping in de nacht). Daarnaast is twee keer per jaar overleg met het platform Veluwezoom. Daarin zitten vertegenwoordigers van groene organisaties (IVN, werkgroep leefbaar Rheden, etc.) uit de omgeving van het park. Ze brengen ook knelpunten en wensen naar voren. Veel vragen komen via VVV en ANWB, Nordic Walking organisaties, LAW of Mountainbike clubs. Dit soort clubs worden gezien als vertegenwoordigers van wat de mensen willen.

Incidenteel worden er enquêtes uitgevoerd onder bezoekers van het bezoekerscentrum

Oordeel: **GROEN**

2. Zijn per doelgroep duidelijke recreatiedoelen(ambities) gedefinieerd?

Zoals hierboven al vermeld is er overleg met de groene organisaties en vertegenwoordigers van recreantengeroepen over wat recreanten willen. Dat overleg functioneert goed.

Er zijn nog wel wensen vanuit een aantal partijen. O.a. rondom ATB'ers. Deze willen een uitbreiding van de mogelijkheden, maar dat conflicteert met het langzamere verkeer.

In het beheerplan wordt een hoofdstuk gewijd aan recreatie en voorlichting. Daarin wordt de zonering in het gebied duidelijk beschreven.

In 2008 wordt er gewerkt aan een visie op de recreatie. Aanleiding voor deze visie is de toenemende recreatiedruk en de onderlinge knelpunten die daar uit voort komen. NM heeft een hoge ambitie voor wat betreft de natuurgerichte recreatiefunctie van het gebied. Het bezoekerscentrum is daar een voorbeeld van. Hoe deze ambitie er precies uitziet en op welke groepen men zich concreet gaat richten wordt onder andere vastgelegd in de recreatievisie.

Het bezoekerscentrum is de poort van het nationale park. Het is binnen de systematiek van NM een eigen beheerseenheid met een eigen financiering en aansturing. Het valt direct onder de regiodirecteur in Gelderland. De beheerder van NP Veluwezoom heeft formeel geen zeggenschap over het bezoekerscentrum. Er wordt wel afgestemd, maar formeel is er geen relatie. Het bezoekerscentrum heeft recent ook een regiobredere taak gekregen op het vlak van publiekscommunicatie. In situaties waarin een conflict kan ontstaan, kan dat problemen opleveren. Dan zal het via een niveau hoger (regiodirecteur) geregeld moeten worden. Tot op heden verloopt de samenwerking echter prima. Wel zal de rol van het Veluwetransferium en het daarin regiobredere werkende bezoekerscentrum moeten worden bekeken in relatie tot het Nationaal Park Veluwezoom.

Recreatie maakt nog geen onderdeel uit van de planningscyclus van NM, oordeel:

Oordeel: **ORANJE**

3. Hebben de in BIP en jaarplannen beschreven maatregelen bijgedragen aan de realisatie van de recreatiedoelen?

Binnen de planningscyclus van NM worden doelen gesteld en worden maatregelen (vaak projectgewijs) geformuleerd om de doelen te realiseren. Deze gestelde doelen komen niet voort uit een gezamenlijke visie op de recreatieve ontwikkeling van het gebied. Deze visie dient nog ontwikkeld te worden.

Min of meer vooruitlopend op deze visie is er wel een grote kwaliteitsimpuls geweest (met de vernieuwing van het bezoekerscentrum) die uitstekend past binnen de doelstelling van het Nationaal Park. Het feit dat de Veluwezoom een nationaal park is heeft daarbij eigenlijk geen rol gespeeld. Vernieuwing van het bezoekerscentrum is onderdeel van de realisatie van het Veluwetransferium. Dit laatste is provinciaal beleid en daarvan zijn er 5 gepland, buiten de nationale parken. Het gebied Veluwezoom met de Posbank is van oudsher al een recreatief

Rapportage Nulsituatie Nationaal Park de Veluwezoom

definitief gemaakt april 2008

Alterra-Wageningen UR

belangrijk gebied. In andere beheereenheden van NM zou een dergelijke kwaliteitsimpuls niet zo snel worden uitgevoerd. Met de vernieuwing van het bezoekerscentrum is een hoog kwaliteitsniveau op het gebied van recreatie gerealiseerd.

Bij gebrek aan een duidelijke visie op recreatie wordt nu op basis van ervaring en de prioritaire natuurdoelstelling veelal terughoudend gereageerd op nieuwe initiatieven. Recreatieve ontwikkelingen zijn immers nauwelijks meer terug te draaien zonder grote maatschappelijke commotie O.a. op het initiatief luisterstenen (waar met I-pod bij de steen een verhaal te horen is). De beheerder van de Veluwezoom krijgt regelmatig vragen om aan dit soort initiatieven mee te werken. Soms staat hij al voor een vrijwel voldongen feit omdat externen al subsidie hebben ontvangen zonder vooroverleg. Hij beoordeelt de vragen op basis van een inschatting van de impact die de activiteiten/ontwikkelingen hebben.

Er is regelmatig overleg tussen de beheerder van het NP Veluwezoom en de beheerder van het bezoekerscentrum. Men is goed op de hoogte van elkaars ambitie.

Uitgevoerde maatregelen dragen bij aan het realiseren van de (project)doelen. Omdat nog geen recreatievisie is opgesteld is geen beoordeling te geven of maatregelen bijdragen aan de in de visie gestelde doelen (hierover is echter bij onderdeel 2 al geoordeeld). Omdat maatregelen bijdragen aan het realiseren van de doelen.

Oordeel: **GROEN**

4. Zijn knelpunten duidelijk beschreven?

Kansen met betrekking tot de recreatieve ontwikkeling van het gebied zijn onder andere beschreven in de interne visie Toekomstbeeld van de beheereenheid Veluwezoom (oktober 2005). In de nog op te stellen recreatievisie moeten kansen en knelpunten verder beschreven worden en uitgewerkt.

Uit gesprekken blijkt dat het aantal topweekenden toeneemt. Mede vanwege het Veluwe transferium. Naar het oordeel van een geïnterviewde zou er meer ruimte buiten het park geboden moeten worden om mensen te laten recreëren. De vraag naar recreatie is groter dan de terreinen aankunnen. NM koopt daarom nieuwe gebieden aan (of is voornemens dat te doen) om recreanten meer ruimte te geven. In de praktijk blijkt dat de investeringen in het landelijk gebied nauwelijks naar nieuwe natuur gaan, maar vooral naar woningbouw, bedrijven en infrastructuur. Hierdoor vermindert de recreatie druk op de bestaande gebieden niet, maar wordt juist vergroot. De landschappelijke kwaliteit van deze gebieden blijft echter achter (wel geldt voor fietspaden, niet

Rapportage Nulsituatie Nationaal Park de Veluwezoom

definitief gemaakt april 2008

Alterra-Wageningen UR

voor inrichting en beheer van aantrekkelijke landschappen of de inrichting van nieuwe natuur). Dat is een probleem voor NM omdat met een goede landschappelijke kwaliteit mensen ook gemakkelijker buiten het NP gaan recreëren.

Een mogelijk knelpunt zijn de in het bezoekerscentrum gevestigde bedrijfjes (horeca, fietsverhuur en een evenementenbedrijf). Deze hebben ook een eigenstandige ambitie (steeds meer mensen trekken). Het wordt drukker in het park en dat kan gaan conflicteren met de natuurdoelstelling en levert nu al grote parkeerproblemen op.

Uit een ander interview blijkt dat met een slimme inrichting (zoning) van het gebied nog veel extra recreanten in het gebied kunnen worden opgevangen. Op dat gebied moet er dan nog wel een en ander gebeuren.

Een ander knelpunt dat genoemd wordt is dat NM vaak pas in een laat stadium hoort over recreatieve ontwikkelingen die derden in het gebied Veluwezoom willen realiseren (bijvoorbeeld het fietsknooppunten netwerk). Dergelijke ontwikkelingen passen soms niet binnen de zoning die NM in het park voorstaat, maar zijn op een hoger niveau (Veluwe) besproken en kan NM in dit stadium dan eigenlijk niet weigeren.

Een specifiek knelpunt is de scheefgroei tussen het profijt voor ondernemers rond het park en het geringe profijt dat het park hiervan heeft. (KPMG, 1997). De tientallen miljoenen euro's die dankzij het park worden verdiend bij ondernemers en gemeenten stromen onvoldoende terug naar het park.

Uit interviews komen een aantal knelpunten naar voren. In de planningscyclus van NM wordt aandacht geschonken aan praktische knelpunten in de praktijk. De visie op de recreatie moet meer inzicht geven in kansen en knelpunten die met recreatie samenhangen. Omdat deze visie nog niet gereed is kan daar nog weinig over worden aangegeven.

Oordeel: **ORANJE**

5. Zijn acties geformuleerd om knelpunten te verbeteren?

Acties gericht op het oplossen van praktische knelpunten worden in de planningscyclus opgenomen. Meer strategische knelpunten komen in de recreatievisie aan de orde. Oplossingen daarvoor zijn nog niet voorhanden.

Rapportage Nulsituatie Nationaal Park de Veluwezoom

definitief gemaakt april 2008

Alterra-Wageningen UR

De recreatievisie kan worden gebruikt als toetsingskader voor het oplossen van knelpunten. Als in de recreatievisie de ambities helder beschreven zijn en NM en omliggende partijen (waaronder gemeenten) van elkaars ambities op de hoogte en dan heb je een document om ontwikkelingen aan te toetsen. Want ondanks goed overleg met gemeenten komen bepaalde ontwikkelingen die zij voor ogen hebben toch niet ter sprake. Een voorbeeld zijn de TROP plannen die de gemeenten nu eigenstandig ontwikkelen (Toeristisch Recreatief Ontwikkelings Plan). Een gezamenlijke visie op de recreatie biedt in dat soort gevallen een goed toetsingskader. Praktische knelpunten komen aan de orde. Meer strategische punten zullen in de nog te ontwikkelen recreatievisie aan de orde komen.

Oordeel: **GROEN**

6. Zijn geplande maatregelen en middelen (financieel, menskracht, etc.) met elkaar in evenwicht?

Het reguliere recreatiebeheer (onderhoud voorzieningen) wordt betaald via de interne normkostensystematiek van NM. Vergoedingen vanuit het Programma Beheer vormen daarvoor onder andere de basis, maar ook de interne financiering (leden) en terreininkomsten. Specifiek kunnen worden genoemd de ATB en ruitervergunningen waarvan de opbrengsten worden geïnvesteerd in verbetering van de routes. Grotere investeringen worden betaald vanuit veelal externe projectsubsidies. Recreatieondernemers zijn niet bereid te betalen voor regulier beheer. Ze krijgen de bezoekers toch wel. Er is beperkt sprake van het profijtbeginsel via de ondernemers die in het bezoekerscentrum gehuisvest zijn. De KPMG rapportage uit 1997 geeft aan dat ondernemers en gemeenten hier veel extra geld verdienen dat niet wordt geïnvesteerd in het gebied.

NM verwacht dat medefinanciering voor beheer en inrichting van recreatievoorzieningen beter van de grond kan komen wanneer het gebied Veluwezoom beter als Nationaal Park wordt geëtaleerd. Je zou dan bijvoorbeeld kunnen denken aan een 'vrienden van' constructie of aan bedrijfs-sponsors.

Het bezoekerscentrum is binnen de systematiek van NM een eigen beheerseenheid met een eigen financiering en aansturing.

NM ontvangt geen middelen of faciliteiten vanuit het SNP voor het beheer van het park en kent nog geen eigen website.

Ambities en middelen zijn niet met elkaar in evenwicht (er is er de wil een nog hoger

Rapportage Nulsituatie Nationaal Park de Veluwezoom

definitief gemaakt april 2008

Alterra-Wageningen UR

kwaliteitsniveau na te streven indien daarvoor meer middelen beschikbaar zijn). De impuls die aan het bezoekerscentrum is gegeven heeft hierin een belangrijke rol gespeeld.

Oordeel: **GROEN**

3. Voorlichting en Educatie

Samenvatting

Het bezoekerscentrum is het hart voor V&E. Voorlichting en Educatie zijn van een hoog niveau en voor een brede doelgroep (accent op landschappelijke kwaliteit en de drie beheerstrategieën). Vanuit het Bezoekerscentrum wordt informatie gegeven over de beheerseenheid Veluwezoom en de terreinen van Natuurmonumenten elders in Gelderland. Er wordt beperkt aandacht besteed aan het feit dat Veluwezoom een Nationaal Park is. Er wordt geen koppeling gelegd met andere Nationale parken.

Er is geen duidelijk beeld van wat het NP moet uitstralen. Waar staat het NP voor en met welke boodschap moeten recreanten weer naar huis gaan (wat moet hen bijblijven)?

In de door ons geanalyseerde plannen wordt maar beperkt ingegaan op de voorlichtings- en educatieactiviteiten die worden uitgevoerd. Op de website van Natuurmonumenten staat met betrekking tot dit onderwerp alleen verouderde informatie.

Uit interviews komt meer informatie over voorlichting en educatie naar voren. Voorlichting en educatie is voor een belangrijk deel gekoppeld aan het bezoekerscentrum. Educatie wordt binnen NM opgepakt richting bijvoorbeeld scholen (scholenprogramma's). Het gaat daarbij niet alleen over educatie, maar ook over zichtbaarheid.

Het merk van het park Veluwezoom zit bij de bezoekers nog niet tussen de oren. De identiteit van het park is onvoldoende bekend bij de bezoekers en omgeving. Er zijn vanuit het park wel doelen gedefinieerd die met educatie bereikt moeten worden. Er is geen centrale boodschap geformuleerd die men wil overbrengen. Dit kan als knelpunt worden gezien.

De beheerder wil op korte termijn wel een duidelijkere koppeling maken tussen de V&E doelen en het feit dat het gebied een Nationaal Park is. De recreatievisie en het businessplan vormen daarin eerste stappen.

Uit gesprekken blijkt dat er knelpunten zijn rondom de middelen voor Voorlichting en Educatie. Vervanging van voorzieningen (infopanelen), maken van boeken, films of perscommunicatie komen nauwelijks van de grond. Investerings in educatie en voorlichting zijn onvoldoende structureel ingebed. Wanneer meer de Nationale Parken 'gedachte' wordt meegenomen in

voorlichting en educatieactiviteiten ontstaan mogelijk wel financiële knelpunten.

Oordeel: **ORANJE**

1	2	3	4	5	6
ORANJE	ORANJE	ROOD	ROOD	ROOD	ORANJE

1. Is duidelijk benoemd welke voorlichtings- en educatieactiviteiten momenteel worden uitgevoerd binnen het Nationaal Park?

In de door ons geanalyseerde plannen wordt maar beperkt ingegaan op de voorlichtings- en educatieactiviteiten die worden uitgevoerd. Op de website van Natuurmonumenten (er is nog geen vol functionerende NP website) staat met betrekking tot dit onderwerp alleen verouderde informatie (de website is bijna een jaar niet ge-update).

In het bezoekerscentrum wordt voorgelicht over het gebied Veluwezoom. Het laat zien wat je in het terrein kunt zien en doen (activiteiten) en het licht ook voor over wat er in andere beheereenheden van NM te doen is (elders in Gelderland). Het is de opstap voor recreanten om het gebied in te gaan. Er worden ook ATB en ruitervergunningen verkocht.

Er ligt nog geen infomateriaal over andere nationale parken in Nederland in het bezoekerscentrum. Er moet eerst intern vastgesteld worden welke ambitie men heeft m.b.t. het gezamenlijk profileren (als parken) en m.b.t. tot het profileren van Natuurmonumenten en Veluwezoom als onderdeel van een netwerk van parken. Dat wordt onderdeel van het businessplan dat in 2008 wordt opgesteld.

Uit interviews komt meer informatie over voorlichting en educatie naar voren. Voorlichting en educatie is voor een belangrijk deel gekoppeld aan het bezoekerscentrum dat ooit bedoeld is als onderdeel van het nationaal park.. Educatie wordt binnen NM recent opgepakt richting bijvoorbeeld scholen (scholenprogramma's). Het gaat daarbij niet alleen over educatie, maar ook over zichtbaarheid. Echte educatieprogramma's voor het NP worden niet ontwikkeld (er is wel een educatieve tuin van het IVN).

Vrijwilligers zijn onmisbaar en actief in natuurbeheer, natuureducatie en recreatie. Er zijn vijf permanent actieve werkgroepen die werken in het natuurbeheer en aan het onderhoud van o.a. paden. Het blijkt in de praktijk vrij gemakkelijk nieuwe vrijwilligers te krijgen.

Rapportage Nulsituatie Nationaal Park de Veluwezoom

definitief gemaakt april 2008

Alterra-Wageningen UR

Natuurmonumenten besteed veel aandacht aan haar vrijwilligers, o.a. door ze goed op de hoogte te houden van allerlei ontwikkelingen die er spelen. Iedere vrijwilliger krijgt een contract. Het aantal groepen wordt uitgebreid, maar er moet passend werk zijn en er moet voldoende tijd voor begeleiding zijn. Het vrijwilligerswerk mag niet ten koste gaan van echte arbeidsplaatsen. Vrijwilligers zijn belangrijk voor het creëren van draagvlak en voor het verhogen van het serviceniveau.

Er gebeurt wel e.e.a. op het gebied van voorlichting en educatie, met name gekoppeld aan het bezoekerscentrum. Het Nationaal Park Veluwezoom staat hierin echter niet centraal.

Oordeel: **ORANJE**

2. Zijn doelen met betrekking tot voorlichting en educatie duidelijk gedefinieerd?

Er zijn vanuit het park wel doelen gedefinieerd die met educatie bereikt moeten worden. Er is geen centrale boodschap geformuleerd die men wil overbrengen. Uit interviews blijkt dat de indeling in drie beheertypen (nagenoeg natuurlijk beheer, halfnatuurlijk beheer en op delen ook cultuurhistorie en landschap) wel onderdeel moet zijn van deze boodschap. Daar moet via voorlichting en educatie worden uitgestraald dat Veluwezoom een gebied is waar mensen op velerlei manieren kunnen recreëren, dat de natuur waardevol is en dat je die op veel manieren kunt beleven. Reliëf en grootschalige natuur zijn daarin belangrijk (goot wild, zelfregulerend bos, zelfregulerende kuddes etc.). Middels het bezoekerscentrum, excursies en lezingen probeert men dit gevoel (wat overigens niet goed gedefinieerd is) bij te brengen. Natuurmonumenten doet qua voorlichting en educatie in dit gebied naar eigen zeggen echt iets extra's t.o.v. de andere gebieden van Natuurmonumenten waar ook bezoekerscentra zijn. Dit hangt echter niet zo zeer samen met het feit dat het gebied een Nationaal Park is, maar dit hangt samen met het feit dat het een bijzonder waardevol en groot gebied is. Het gebied heeft, net als de Oostvaardersplassen een A-status voor runderen. Er lopen grote kuddes runderen die niet geormerkt hoeven te worden en grote delen van het landschap worden niet geëxploiteerd of actief beheerd..

De beheerder wil op korte termijn wel een duidelijkere koppeling maken tussen de V&E doelen en het feit dat het gebied een Nationaal Park is. De recreatievisie en het businessplan vormen daarin eerste stappen.

Met het vernieuwde bezoekerscentrum wordt veel aan voorlichting en educatie gedaan. Doelen zijn echter niet of beperkt gekoppeld aan het feit dat het gebied een Nationaal Park is en een centrale boodschap is niet geformuleerd.

Oordeel: **ORANJE**

Rapportage Nulsituatie Nationaal Park de Veluwezoom

definitief gemaakt april 2008

Alterra-Wageningen UR

3. *Hebben de in BIP en jaarplannen beschreven maatregelen bijgedragen aan de realisatie van de voorlichting- en educatiedoelen?*

Het park heeft geen Beheer- en Inrichtingsplan volgens NP model, maar volgt de planningssystematiek van Natuurmonumenten. Maatregelen op het gebied van voorlichting- en educatie worden opgenomen in de Planningssystematiek en hebben daarmee een directe link met de te realiseren doelen.

Oordeel: **GROEN**

4. *Zijn knelpunten duidelijk beschreven?*

Er worden nauwelijks knelpunten m.b.t. V&E beschreven of in interviews genoemd. Met het nieuwe bezoekerscentrum is een grote stap voorwaarts gemaakt met voorlichting en educatie.

Een potentieel toekomstig knelpunt dat benoemd wordt is dat het landschappelijke karakter van het gebied in de toekomst zal veranderen (heide groeit voor een deel dicht). Daarover zal moeten worden gecommuniceerd richting het publiek. Voor dat gecommuniceerd wordt zullen hier over eerst intern keuzes gemaakt moeten worden (waar wil je de heide open houden en waar sta je toe dat delen mogelijk dichtgroeien?).

M.b.t. vrijwilligers ziet Natuurmonumenten geen knelpunten. Er is voldoende continuïteit in het aantal vrijwilligers en men gaat er daarmee van uit dat werk gedurende langere tijd kan worden gedaan door vrijwilligers.

Het gebied krijgt nog te vaak het stempel Nationaal Park de Hoge Veluwe. Het merk van het park Veluwezoom zit bij de bezoekers nog onvoldoende tussen de oren. De identiteit van het park is onvoldoende bekend bij de bezoekers en omgeving en die zal Natuurmonumenten sterker neer moeten zetten. Wel wordt in alle persuitingen en in de overige communicatie altijd gesproken van Nationaal Park Veluwezoom. Het merk wordt dus waar mogelijk wel uitgedragen. Overigens worden ook andere delen van de Veluwe als Veluwezoom benoemd (gebied Arnhem-Wageningen)

Het ontbreken van een heldere boodschap die met voorlichting en educatie dient te worden uitgedragen (wat dient het gebied uit te stralen?) kan ook als knelpunt worden genoemd. In het kader van de op te stellen visie op recreatie en het businessplan wordt hier in 2008 aan gewerkt.

Oordeel: **GROEN**

5. *Zijn acties geformuleerd om knelpunten te verbeteren?*

In het kader van het opstellen van de visie op recreatie en het businessplan wordt aandacht aan de knelpunten besteed.

Oordeel: **GROEN**

6. *Zijn geplande maatregelen en middelen (financieel, menskracht, etc.) met elkaar in evenwicht?*

Voorlichting en Educatie wordt grotendeels gefinancierd via het bezoekerscentrum. Alle hardware in het terrein via de beheereenheid. Een deel van de middelen voor voorlichting en educatie komt via de interne normkostensystematiek, andere via projectsubsidies. Een ander deel komt via het bezoekerscentrum dat binnen Natuurmonumenten als een aparte beheereenheid fungeert.

Uit gesprekken blijkt dat er knelpunten zijn rondom de middelen voor Voorlichting en Educatie. De middelen zijn niet in evenwicht met de doelen. Er zijn ambities om meer middelen in te zetten (films, boeken, panelen, website etc), maar hiervoor ontbreekt de financiering. Wanneer meer de Nationale Parken 'gedachte' wordt meegenomen in voorlichting en educatieactiviteiten ontstaan nog grotere knelpunten.

Oordeel: **ORANJE**

4. Onderzoek

Samenvatting

Binnen de planningscyclus van Natuurmonumenten speelt monitoring en inventarisatie een cruciale rol. Er zijn prioriteiten vastgesteld op verschillende vlakken (vooral natuur en soms recreatie). Medewerkers van het Nationaal Park Veluwezoom begeleiden incidenteel ook onderzoeksprogramma's die vanuit LNV gefinancierd worden. Er is altijd veel ruimte geweest voor onderzoekers (gebied is de achtertuin van Larensteijn en de WUR) Een echte onderzoeksagenda is er nog niet, wel zijn er onderzoeksthema's waar in overleg studenten en stagiaires een belangrijke rol spelen.

Natuurmonumenten heeft haar monitoring gekoppeld aan de kwaliteitsmonitoring van natuurtypen en beheerstrategieën. De noodzakelijke monitoring en inventarisatie is geagendeerd. Het overige wordt verwelkomd.

Ondanks dat monitoring en studentenonderzoek nu al een belangrijke rol spelen is er behoefte aan een wetenschappelijke onderzoeksagenda gericht op de belangrijkste thema's in dit gebied. Deze zou vorm moeten krijgen in overleg met onderzoekers.

Er zijn ook vrijwilligers die zich bezig houden met zaken in de sfeer van onderzoek en Ruimtelijke Ordening. Binnen het park is er de wens dat meer vrijwilligers zich daar professioneel mee bezig gaan houden.

Op het gebied van onderzoek worden enkele knelpunten genoemd. In de praktijk blijkt het moeilijk in de Veluwezoom spelende beheer- en onderzoeksvragen via het hoofdkantoor van Natuurmonumenten te laten beantwoorden via de onderzoeksprogramma's van LNV. Een ander knelpunt is dat de grote omvang van het terrein er toe leidt dat vrijwilligers die monitoren vaak moeilijk gebiedsdekkend kunnen werken.

De beheerder geeft aan dat er een 'gat' zit tussen de ambities (onderzoekswensen) en de ter beschikking gestelde middelen. Aan het label Nationaal Park zou, zo geeft de beheerder aan, ook een wetenschappelijk onderzoeksbudget moeten hangen. Dat geldt hier in het bijzonder omdat er voor noordwest Europa unieke vormen van procesbeheer worden toegepast.

Oordeel: **GROEN**

1	2	3	4	5	6

1. Is duidelijk benoemd welke onderzoeksactiviteiten momenteel worden uitgevoerd binnen Nationaal Park Veluwezoom?

Binnen de planningscyclus van Natuurmonumenten speelt monitoring een cruciale rol. Er zijn prioriteiten vastgesteld op verschillende vlakken (vooral natuur en soms recreatie). Medewerkers van het Nationaal Park Veluwezoom begeleiden soms ook onderzoeksprogramma's die vanuit LNV gefinancierd worden (o.a. op het gebied van bosreservaten en veranderingen in bosontwikkeling).

Oordeel: **GROEN**

2. Zijn onderzoeksdoelen doelen per functie (natuur, recreatie en voorlichting en educatie) duidelijk gedefinieerd?

Met name op de functies Natuur en soms recreatie zijn onderzoeksprioriteiten vastgesteld. Natuurmonumenten heeft haar monitoringsagenda gekoppeld aan de kwaliteitsmonitoring van natuurtypen en beheerstrategieën.

Naast monitoring en inventarisatie wordt onderzoek uitgezet, meestal studentenonderzoek. Dit kan worden onderverdeeld in twee typen: onderzoek dat bewust wordt geïnitieerd/uitgezet en het bieden van mogelijkheden voor onderzoek van anderen.

Met het eerste type onderzoek gaat Natuurmonumenten bewust om door waar mogelijk onderzoeksprioriteiten te stellen. Natuurmonumenten staat positief tegenover het tweede type, het bieden van gelegenheid voor onderzoek van anderen. De organisatie leent zich voor allerlei onderzoek en staat daar open voor, maar focust wel steeds meer op de belangrijke natuurthema's. Onderzoek moet wel altijd een onderzoeksrapport opleveren.

Ondanks dat onderzoek nu al een belangrijke rol speelt is er behoefte aan een wetenschappelijke onderzoeksagenda. Deze zou vorm moeten krijgen in overleg met onderzoekers .

Het feit dat het gebied Nationaal Park is zou naar het oordeel van de beheerder ruimte moeten geven voor extra onderzoek. Bijvoorbeeld naar de effecten van begrazing, het niet langer beheren van populaties van wilde zwijnen (loslaten van het afschot) of effecten van grootschalig procesbeheer op het ecosysteem.

Oordeel: **GROEN**

3. Hebben de in BIP en jaarplannen beschreven maatregelen bijgedragen aan de realisatie van de onderzoeksdoelen?

Er is een inventarisatie en monitoringsplan voor het gebied. Er wordt veel gebruik gemaakt van studenten (Larensteijn en Wageningen) voor het uitvoeren van kortlopend onderzoek. Er wordt

Rapportage Nulsituatie Nationaal Park de Veluwezoom

definitief gemaakt april 2008

Alterra-Wageningen UR

soms geparticipeerd in onderzoeksprojecten van onder andere de WUR.

Er zijn ook vrijwilligers die zich bezig houden met zaken in de sfeer van Ruimtelijke Ordening. Binnen het park is er de wens dat meer vrijwilligers zich daar mee bezig gaan houden (ontwikkelingen in de omgeving van het park signaleren en in de gaten houden). Op dit punt is het wenselijk om ook samen te werken met groepen van o.a. het IVN, en partijen die de belangen vanuit landgoederen behartigen.

Algemeen kan gesteld worden dat onderzoek bijdraagt aan realisatie van de onderzoeksdoelen.

Oordeel: **GROEN**

4. Zijn knelpunten duidelijk beschreven?

Op het gebied van onderzoek worden enkele knelpunten genoemd.

Monitoring wordt 'uitgezet' volgens de systematiek die Natuurmonumenten hiervoor hanteert. Daar zit geen onderzoek bij. In de praktijk blijkt het moeilijk in de Veluwezoom spelende onderzoeksvragen via het hoofdkantoor van Natuurmonumenten te laten beantwoorden via de onderzoeksprogramma's van LNV. Vaak worden ze beschouwd als (te) locale onderwerpen, terwijl er grote beheerthema's spelen die internationale aandacht krijgen (procesnatuur, begrazing en faunabeheer)

Voor langer lopende projecten, ook die van LNV, zoals het Bosreservatenonderzoek, is het maar zeer de vraag of hier structureel vervolg op komt.

Een ander knelpunt is dat de grote omvang van het terrein er toe leidt dat vrijwilligers die monitoren vaak moeilijk gebiedsdekkend kunnen werken.

Een derde knelpunt is het ontbreken aan financiële middelen voor onderzoek en inventarisaties. Dit maakt dat vrijwillige inventariseerders soms afhaken.

Oordeel: **GROEN**

5. Zijn acties geformuleerd om knelpunten te verbeteren?

Uit gesprekken blijkt dat binnen de Beheereenheid Veluwezoom aan de knelpunten wordt gewerkt.

Oordeel : **GROEN**

6. Zijn geplande maatregelen en middelen (financieel, menskracht, etc.) met elkaar in evenwicht?

De beheerder geeft aan dat er een 'gat' zit tussen de ambities (onderzoekswensen) en de ter beschikking gestelde middelen. De beheereenheid heeft zelf geen onderzoeksgelden (daarin is

Rapportage Nulsituatie Nationaal Park de Veluwezoom

definitief gemaakt april 2008

Alterra-Wageningen UR

niet via het normkostensysteem voorzien). Incidenteel worden wel kleine onderzoeksprojecten uitgezet, maar het overgrote deel van het onderzoek moet 'binnengehaald' worden door invloed uit te oefenen op onderzoeksprogramma's. Aan het label Nationaal Park zou, zo geeft de beheerder aan, ook onderzoeksbudget moeten hangen gericht op de doelstellingen en de uniciteit van het park. Ondanks het bovenstaande wordt wel veel gebruik wordt gemaakt van kortlopend studentenonderzoek:

Oordeel: **ORANJE**

5. Afstemming doelen

Samenvatting

Knelpunten rondom de afstemming tussen de doelen komen uit de stukken niet naar voren. Uit interviews komt wel het knelpunt natuur-recreatie naar voren. Overigens zijn niet alle geïnterviewden het er over eens dat er op dit punt een knelpunt is. Volgens een respondent kan met zonering en slimme inrichting veel voorkomen worden en kan het gebied nog meer recreanten aan. Een specifiek discussiepunt is de wens vanuit bezoekers om soms de successie terug te zetten van bos naar heide doordat binnen gebieden met procesnatuur 'uitzichten' geleidelijk verdwijnen. Soms zijn er knelpunten tussen natuur en behoud van cultuurhistorie.

Het is niet duidelijk wanneer het te druk is in het park. Dat lijkt een geleidende schaal. Natuurmonumenten heeft ook maar beperkt middelen om de recreatiedruk te reguleren. Het aantal bezoekers zal de komende jaren verder toenemen (o.a. stadregio Arnhem-Nijmegen). Natuurmonumenten geeft aan dat het lastig is om een antwoord te geven hoe ze daar in de toekomst mee om zal gaan. Incidentele afsluiting van het gebied, tijdens de MKZ in 2003, laat zien dat het versturende effect van recreatie op herten en wilde zwijnen enorm groot is.

Naast de interactie tussen natuur en recreatie is er ook toenemende irritatie tussen groepen recreanten onderling. Met zonering en slimme inrichting is onderlinge hinder tussen recreanten groepen goed te voorkomen

Uit interviews is naar voren gekomen dat in de nog op te stellen recreatievisie aandacht wordt besteed aan de afstemming natuur en recreatie. De mogelijkheden om een deel van de recreanten buiten het park op te vangen worden onderzocht.

*Oordeel: **GROEN***

1	2	3	4
■	■	■	■

1. Zijn knelpunten omtrent afstemming tussen de vier doelen (natuur, recreatie, voorlichting en educatie, en onderzoek) beschreven?

Knelpunten rondom de afstemming tussen de doelen komen uit de stukken niet naar voren. Uit interviews komt wel het knelpunt natuur-recreatie naar voren. Natuurwaarden lijken hier en daar onder druk te komen vanwege de recreanten. Binnen het beheer wordt er voor gewaakt dat het

terrein geen evenemententerrein wordt. Enkele evenementen per jaar kunnen. Maar niet te veel. Diergedrag lijkt te veranderen als gevolg van de drukte vanuit recreatie. Incidentele afsluiting van het gebied, tijdens de MKZ in 2003, laat zien dat het versturende effect van recreatie op herten en wilde zwijnen enorm groot is. Enkele dagen na afsluiting bevolkten herten en zwijnen de anders door bezoekers drukbezochte wegen en recreatiegebieden.

Overigens zijn niet alle geïnterviewden het hier over eens. Volgens een respondent kan met zonering en slimme inrichting veel voorkomen worden en kan het gebied nog meer recreanten aan. Het transferium zoneert ook veel en houdt auto's uit het gebied. Of dit daadwerkelijk het geval is wordt in 2008 onderzocht middels verkeerstellingen.

Het is niet duidelijk wanneer het objectief te druk is in het park. Dat lijkt een geleidende schaal. Natuurmonumenten heeft ook maar beperkt middelen om de recreatiedruk te reguleren. Ze kan in het uiterste geval het voorzieningenniveau plaatselijk terugbrengen, maar dat levert maar beperkt resultaat op. Ze kan geen wegen afsluiten of toegang heffen (zijn niet in eigendom).

Het aantal bezoekers zal de komende jaren verder toenemen (o.a. stadregio Arnhem-Nijmegen). In potentie is daarmee een levensgroot probleem rondom recreatiedruk waar je intern weinig mogelijkheden voor hebt om het op te lossen. Natuurmonumenten geeft aan dat het lastig is om een antwoord te geven hoe ze daar in de toekomst mee om zal gaan. Eventueel kunnen delen geheel worden afgesloten door paden te laten vervallen en kan het aantal kleine parkeerplaatsen worden teruggebracht.

Een zorgpunt ook dat als gevolg van het reliëf in het gebied en de bodemsamenstelling (lossgrond) gemakkelijk erosie ontstaat door recreatie. Mensen maken ook gemakkelijk gebruik van paden die door paarden zijn ontstaan waardoor het gebied verder ontsloten wordt. Het Programma Beheer maakt het moeilijk om (tijdelijk) paden af te sluiten.

Natuurmonumenten bekijkt ook oplossingsrichtingen die er voor zorgen dat een deel van de recreanten buiten het park wordt opgevangen. Hierbij moet gedacht worden aan het leggen van goede verbindingen met de omgeving van het park (o.a. de uiterwaarden, maar ook andere gebieden die nu al in bezit zijn van Natuurmonumenten of derden) . Uitbreiding van het park met nieuwe natuur is een optie

Met zonering en slimme inrichting is onderlinge hinder tussen recreanten groepen in grote delen van het gebied te beperken, uitgezonderd de zeer drukke entrees.

Een specifiek discussiepunt is de wens vanuit bezoekers om soms de successie terug te zetten van bos naar heide doordat binnen gebieden met procesnatuur 'uitzichten' geleidelijk kunnen

Rapportage Nulsituatie Nationaal Park de Veluwezoom

definitief gemaakt april 2008

Alterra-Wageningen UR

verdwijnen. Soms is er een knelpunt tussen natuur en behoud van cultuurhistorie.

Oordeel: **GROEN**

2. *Is de samenhang tussen de vier doelen duidelijk beschreven?*

De samenhang tussen de doelen is niet expliciet beschreven. Impliciet is wel duidelijk dat er samenhang is en hoe die vorm dient te krijgen. Omdat met name op het gebied van afstemming van natuur en recreatie nog stappen gemaakt moeten worden:

Oordeel: **ORANJE**

3. *Zijn acties/maatregelen gericht op het bevorderen van afstemming beschreven?*

Uit interviews is naar voren gekomen dat in de nog op te stellen recreatievisie aandacht wordt besteed aan de afstemming natuur en recreatie

Oordeel: **GROEN**

4. *Wat is het oordeel over de gerealiseerde afstemming?*

De functies natuur, recreatie, voorlichting en educatie en onderzoek worden in samenhang gezien. Onderzoek is met name goed afgestemd met natuur en recreatie. De toekomstige afstemming tussen natuur en recreatie vraagt aandacht.

Oordeel: **GROEN**

II. Proces en draagvlak

6. Organisatiestructuur

Samenvatting

Het daadwerkelijk denken over het Nationaal Park is eigenlijk pas net begonnen. Het op te stellen businessplan en de recreatievisie zijn daar eerste stappen in.

Qua systematiek en organisatie is er eigenlijk nu pas sprake van een Nationaal Park in oprichting. Er moet nog naar de status gehandeld gaan worden. De beheerder draagt de status Nationaal Park beperkt uit, maar volgt niet het organisatiemodel nationale parken.

Binnen het park is Natuurmonumenten de grondeigenaar. Het gebied wordt beheerd als een van de beheereenheden van Natuurmonumenten. Er is wel veel informeel veelal projectmatig overleg met partijen, maar geen overlegorgaan. Als het park Veluwezoom een bijdrage vanuit Nationale Parken gelden zou krijgen zou men eerder geneigd zijn het park te profileren.

De betrokkenheid bij het gebied is groot. Het bezoekerscentrum is een belangrijk contactpunt voor omwonenden en het beheerkantoor eveneens. Bewoners zijn kritisch, maar het loopt zeker niet slecht.

Met IVN zijn er nauwe contacten i.v.m. de educatieve tuin en niet structureel op het vlak van de Ruimtelijke Ordening.

Omwonenden worden betrokken bij het beheer via een jaarlijkse bijeenkomst. Er worden ook frequent bijeenkomsten georganiseerd waar de media aanwezig zijn, er is een uitgebreide perscommunicatie, regionaal en landelijk en in processen rond inrichting en beheer praten ook veel mensen mee.

Vrijwilligers spelen ook een belangrijke en cruciale rol in het natuurbeheer, de natuureducatie, inventarisaties, en recreatie.

Natuurmonumenten onderhoudt nauwe contacten met gemeenten en provincies, zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau. Er is 2 keer per jaar overleg met gemeenten en aanliggende eigenaren en daarnaast is er op projectbasis ook overleg. Met de provincie is er op projectbasis overleg. Er is veel overleg met het ambtelijke circuit van de provincie. Rondom de realisatie van het transferium is ook veel overleg.

Er wordt ook overlegd met allerlei marktpartijen (en vertegenwoordigers daarvan). Natuurmonumenten staat hiervoor open en bekijkt van geval tot geval of samenwerking mogelijk en zinvol is.

Er zijn via formele en informele overlegstructuren veel partijen betrokken bij het Nationaal Park Veluwezoom. De beheerder ervaart dat met name de binding van de provincie en het rijk bij het park te beperkt is. Daarbij ligt er zeker ook een taak voor de beheerder zelf om het park bij Rijk en provincies beter op de kaart te zetten.

Natuurmonumenten geeft aan dat ze niet zit te wachten op een formele overlegstructuur zoals die is opgezet voor de andere parken. Dit levert geen meerwaarde op voor het park. Dat zou namelijk betekenen dat er een gedeelde beslissingsbevoegdheid en besluitvorming komt en daar zit Natuurmonumenten niet op te wachten, niet omdat ze dat niet wil, maar omdat ze verwacht dat het tot meer vertraging in de besluitvorming leidt, afname van de kracht van het merk Nationaal Park, en weinig zal toevoegen. Wel kan het bestaande overleg een wat structureler karakter krijgen. Dit zijn typisch aspecten die in een bussinessplan aan de orde moeten komen.

Nationaal Park Veluwezoom kan nu al in theorie, omdat er maar een eigenaar is, ageren tegen aantastingen van het gebied, maar in de praktijk ligt dat moeilijker. Allereerst dient er interne toetsing aan het NM beleid plaats te vinden voor een in te nemen standpunt. Daarnaast moet ook goed afgewogen worden dat je de partijen waar je tegen ageert ook in andere projecten tegenkomt.

De huidige organisatiestructuur wijkt af van die van de 18 door het rijk ingestelde parken. De structuur is echter wel slagvaardig en met alle bij het gebied betrokken actoren wordt overlegd.

*Oordeel: **GROEN***

1	2	3	4	5
n.v.t.				

Het Nationaal Park bestaat al sinds 1930, maar in het gesprek met de beheerder komen we tot de conclusie dat het daadwerkelijk denken over het Nationaal Park nu eigenlijk pas begint. Het op te stellen businessplan en de recreatievisie zijn daar eerste stappen in. Het park is altijd beheerd als een van de beheereenheden van Natuurmonumenten.

De kwaliteitsimpuls van het SNP sluit aan bij het denken binnen Veluwezoom over het Nationaal Park daarbij beseffend dat Nationaal Park Veluwezoom geen gelijke status heeft met de 18 rijksparke. Desondanks is de beheerder wel op zoek naar mogelijkheden om die twee zaken (eigen ambities en SNP kwaliteitsimpuls) te koppelen. Qua systematiek en organisatie is er

Rapportage Nulsituatie Nationaal Park de Veluwezoom

definitief gemaakt april 2008

Alterra-Wageningen UR

eigenlijk nu pas sprake van een Nationaal Park in oprichting (NM wil nu de meerwaarde van het park gaan beschrijven middels een businessplan, deze meerwaarde proberen uit te dragen en dat ook in natuur, recreatie, V&E en onderzoek beter naar voren laten komen). Er moet nog naar de status gehandeld gaan worden. Er is 75 jaar niet naar de status Nationaal Park gehandeld, maar de beheerder geeft aan dat, kijkend naar een aantal objectieve kenmerken van het gebied, waarschijnlijk zal blijken dat het kwaliteitsniveau in het park op een hoog niveau ligt (qua prestatie indicatoren). Voorbeelden daarvan zijn de hoge kwaliteit natuur, unieke beheerstrategieën, het grote aantal bezoekers (2 miljoen), de faciliteiten (Bezoekerscentrum en 350 km ontsluiting), de educatie en de uitgebreide monitoring en het onderzoek. Dit uit zich ook in Interne Kwaliteitsbeoordelingen zoals systematische boomcontroles, een FSC gecertificeerd beheer, een erkende opleidingsplek (Aquor). Qua beheer en recreatieve voorzieningen is het gebied echt op- en top.

1. *Zijn de direct belanghebbenden bij het Nationaal Park vertegenwoordigd in het Overlegorgaan?*

Binnen het park is Natuurmonumenten de grondeigenaar. Er is geen overlegorgaan. Het gebied wordt beheerd als een van de beheereenheden van Natuurmonumenten. Oordeel: n.v.t.

2. *Wat is de betrokkenheid van grondeigenaren/beheerders bij het Nationaal Park?*

Natuurmonumenten is de enige grondeigenaar. Een echte inbedding van het Nationaal Park binnen de organisatie Natuurmonumenten is er niet.

Dit hangt onder andere samen met de profilering van het merk Natuurmonumenten en het merk Nationaal Park. In de ogen van de beheerder kan dat enigszins botsen, bijvoorbeeld bij thema's zichtbaarheid, communicatie, voorlichting of educatie. Beheerders van Natuurmonumenten binnen andere parken worstelen daar ook mee. De beheerders van Natuurmonumenten uiten zich nu als beheerders van Natuurmonumenten (niet als beheerders van het Nationaal Park). Op dienstauto's staat ook Natuurmonumenten en niet Nationaal Park Veluwezoom. Op de borden in het terrein staat juist wel Nationaal Park Veluwezoom. Dus daarin wordt het park wel geprofileerd. Hier speelt ook enigszins 'wie betaalt bepaalt'. Binnen de begrotingssystematiek van Natuurmonumenten is er geen structureel budget voor het merk Nationaal Park. Als het park Veluwezoom een bijdrage vanuit Nationale Parken gelden zou krijgen zou men eerder geneigd zijn het park te profileren.

Ondanks het bovenstaande is de betrokkenheid bij het gebied groot.

Oordeel: **GROEN**

Rapportage Nulsituatie Nationaal Park de Veluwezoom

definitief gemaakt april 2008

Alterra-Wageningen UR

3. *Wat is de betrokkenheid van inwonenden, omwonenden en bezoekers bij het Nationaal Park?*

Het bezoekerscentrum is een belangrijk punt voor omwonenden en het beheerkantoor eveneens. Bewoners zijn kritisch; er is best veel uit te leggen, maar het loopt zeker niet slecht (bijvoorbeeld vergeleken met Drenthe). Mensen beschouwen het gebied nog wel als hun achtertuin waarin vroeger alles mocht en nu in de ogen van sommige mensen niets meer lijkt te mogen. Commotie (vraat aan beuken, kap van bomen, verwijderen rasters, honden wel of niet los laten lopen) is er snel en gaat vaak een langdurig eigen leven leiden. Het beheersen van de dynamiek die dan ontstaat is moeilijk. Het beleid is erop gericht dit te voorkomen door goed informatie te geven. Het laten liggen van dode dieren is een goed voorbeeld van iets wat met communicatie wel goed lukt en beheersbaar blijft.

Met IVN zijn er nauwe contacten i.v.m. de educatieve tuin en soms ook op het vlak van de Ruimtelijke Ordening.

Omwonenden worden ook betrokken bij het beheer via een jaarlijkse bijeenkomst. Daarnaast heeft het personeel dat in het Nationaal Park werkt ook goede voelhorens in de maatschappij. Er wordt veel samengewerkt met aan- en inliggende eigenaren en bewoners. Men hoort bijvoorbeeld veel in buurthuizen en op verjaardagen. Er worden ook bijeenkomsten georganiseerd waar de media aanwezig. Er is een actieve perskalender en soms hebben kleine gebaren (schenking ooievaarsnest kinderboerderij of kerstbomen op school) een groot effect.

Vrijwilligers spelen ook een belangrijke rol in het natuurbeheer, de natuureducatie en recreatie. Natuurmonumenten koestert haar vrijwilligers, o.a. door ze goed op de hoogte te houden van allerlei ontwikkelingen die er spelen. Vrijwilligers zijn belangrijk en onderhand onmisbaar voor het creëren van draagvlak en voor het verhogen van het serviceniveau.

Oordeel: **GROEN**

4. *Is de betrokkenheid en binding van politici, bestuurders en marktpartijen in de directe omgeving van het Nationaal Park in voldoende mate aanwezig?*

Natuurmonumenten onderhoudt nauwe contacten met gemeenten en provincies. Er is 2 keer per jaar overleg met gemeenten en daarnaast is er op projectbasis ook overleg (o.a. over de LOP's, gezamenlijk stuifzandproject). Met de provincie is er op projectbasis overleg (o.a. over de ecologische poorten). Er is veel overleg met het ambtelijke circuit van de provincie en soms ook op bestuurlijk niveau. Rond de ontwikkeling van het transferium is ook veel overleg.

Natuurmonumenten voelt zich niet gesteund door de provincie bij het feit dat ze een Nationaal Park heeft. Er is geen provinciaal beleid in deze. De provincie geeft aan voor het gebied Veluwezoom geen nationale parkenbeleid te hoeven voeren omdat geen gelden voor dit park

Rapportage Nulsituatie Nationaal Park de Veluwezoom

definitief gemaakt april 2008

Alterra-Wageningen UR

gedecentraliseerd zijn. Natuurmonumenten gaat hierover nu wel de discussie met de provincie aan. Het Nationaal Park Veluwezoom wordt als park wel overal genoemd en de provincie en met name het Rijk schermt met het feit dat er 20 Nationale Parken zijn, maar als er bijvoorbeeld planologische bedreigingen zijn of als het gaat om financiering dat geeft ze voor 2 parken nauwelijks thuis.

Op dit moment wordt al met de burens (grondeigenaren) overlegd, zij het niet via allerlei formele constructies), maar ook samengewerkt op het vlak van toezicht, projecten en faunabeheer. De verhoudingen zijn goed, maar de burens (grondeigenaren) hebben aangegeven geen onderdeel uit te willen uitmaken van het Nationaal park vanwege een eigen identiteit die ze wensen te behouden en de omvangrijke overlegstructuren.

Er vindt ook overleg plaats met allerlei marktpartijen (en vertegenwoordigers daarvan). Natuurmonumenten staat hiervoor open en bekijkt van geval tot geval of samenwerking mogelijk en zinvol is.

Er zijn via formele en informele overlegstructuren veel partijen betrokken bij het Nationaal Park Veluwezoom. De beheerder ervaart dat met name de binding van de provincie en het rijk bij het park beperkt is. Daarbij ligt er zeker ook een taak voor de beheerder zelf om het park bij Rijk en provincies beter op de kaart te zetten. Omdat de binding van Rijk en provincies nog sterk verbeterd moet worden.

Oordeel: **ORANJE**

5. Is de overlegstructuur effectief?

De overlegstructuur voor het Nationaal Park Veluwezoom is de overlegstructuur die Natuurmonumenten ook voor haar andere beheereenheden heeft. Het park heeft een grondeigenaar en die is tegelijkertijd eindverantwoordelijk en beslissingsbevoegd.

De verscheidenheid aan mensen binnen Overlegorganen (de door het Rijk ingestelde parken) en de veelheid aan meningen binnen de overlegorganen zorgt er voor dat overlegorganen vaak niet besluitvaardig zijn. Binnen het Nationaal Park Veluwezoom heeft men daar geen last van.

Natuurmonumenten onderhoudt goede contacten met de partijen/organisaties die bij het park betrokken moeten worden. Een deel van de contactmomenten is geformaliseerd. Een ander deel loopt via informele overleggen of op ad-hoc basis. Dit overleg zou nog wel iets structureler kunnen met sommige partijen.

Natuurmonumenten geeft aan dat ze niet zit te wachten op een formele overlegstructuur zoals die is opgezet voor de andere parken. Dat zou namelijk betekenen dat er een gedeelde beslissingsbevoegdheid komt en dat de besluitvorming daaronder leidt. De kwaliteit van het park

Rapportage Nulsituatie Nationaal Park de Veluwezoom

definitief gemaakt april 2008

Alterra-Wageningen UR

zou daar evenmin mee toenemen. Men zit niet op een extra overleg zonder meerwaarde te wachten. Er zijn twee situaties denkbaar waarin een overlegorgaan een directe meerwaarde kan hebben: nl. wanneer planologische bedreigingen kan worden gestopt door verbreed draagvlak en wanneer beheer beter op elkaar kan worden afgestemd. Wat dit laatste betreft lijkt Natura 2000 een effectiever middel dan een Nationaal Park.

Natuurmonumenten wil graag expliciet erkenning van het Rijk en de provincie die er impliciet wel is, maar ze wil daarmee niet eenzelfde overlegstructuur opgelegd krijgen zoals die voor de 18 door het rijk ingestelde parken geldt. Een goed en slagvaardig tussenmodel is zeker denkbaar, waarbij het nationaal park ook kan worden vergroot.

Alterra ziet op hoofdlijnen twee ontwikkelingsrichtingen voor een overlegorgaan. Of een meerderheid van besluit als uitgangspunt nemen in het overlegorgaan en daarmee de mogelijkheid creëren om te kunnen ageren tegen negatieve ontwikkelingen vanuit de omgeving van het park of je richten op het interne beheer en dan ook niet de ambitie hebben om je met de omgeving te bemoeien.

Nationaal Park Veluwezoom kan nu al in theorie, omdat ze een eigenaar is, ageren tegen iedere bedreigende ontwikkeling, maar in de praktijk kan dat niet altijd. Allereerst dient er intern binnen de organisatie (Natuurmonumenten) draagvlak te zijn voor het in te nemen standpunt te zijn. Daarnaast moet ook goed afgewogen worden dat Natuurmonumenten een ledenorganisatie is die gevoelig is voor publieke standpunten. De beheerder vindt de huidige constructie met een eigenaar (en één beslisser) wel enorm slagvaardig. De onderzoekers onderschrijven dit.

Oordeel: **GROEN**

7. Planvorming

Samenvatting

Natuurmonumenten hanteert haar eigen planningscyclus met de bijbehorende planvormen. Er is een lange termijnvisie (18 jaar), een uitvoeringsplan (6 jaar) en er wordt ieder jaar een jaarplan opgesteld. Naast bovengenoemde plannen is er ook een ideeënschets over de uiterwaarden. Deze sorteert voor op toekomstig beheer en inrichting van gebieden buiten het Nationaal Park. Bovenstaande planvormen, uitgezonderd de ideeënschets, worden opgesteld voor alle beheereenheden van Natuurmonumenten en zijn daarmee niet specifiek voor het Nationaal Park Veluwezoom.

In 2005 is een nieuwe lange termijnvisie opgesteld voor de beheereenheden van Natuurmonumenten. Daarin is geformuleerd dat Natuurmonumenten zich met het Nationaal Park Veluwezoom duidelijker moet gaan profileren. Een van de geformuleerde acties voor het uitvoeringsplan is dat voor de beheereenheid Veluwezoom een businessplan gemaakt moet worden waarin de ontwikkeling van het merk Nationaal Park Veluwezoom wordt beschreven. In 2008 wordt aan dit businessplan en aan een recreatievisie gewerkt.

Naast de ‘merken’ beheereenheid Veluwezoom van Natuurmonumenten en Nationaal Park Veluwezoom is er eigenlijk nog een derde merk, nml. de Veluwezoom als onderdeel van het Veluwetransferium.

Binnen het Nationaal Park is dus geen klassiek beheer- en inrichtingsplan opgesteld. Het park kent haar eigen planvormen waarvan de inhoud overigens met alle betrokkenen wordt gecommuniceerd. De bij het park betrokkenen hebben weliswaar invloed op de plannen, de beheerder blijft echter de eindverantwoordelijke.

Uit interviews komt naar voren dat het draagvlak van opwonenden, omwonenden en bezoekers voor het uitgevoerde beheer in het algemeen groot is. Soms is er echter kritiek waardoor beheer wordt bijgesteld. Politici, bestuurders en marktpartijen zijn globaal op de hoogte van uit te voeren maatregelen in het terrein. Er komen ook weinig reacties vanuit deze partijen.

Natuurmonumenten ziet graag een grotere betrokkenheid van met name de provincie, ook met betrekking tot het uit te voeren beheer. In het op te stellen businessplan moet komen staan welke (extra) taken binnen het Park Veluwezoom worden uitgevoerd die het ‘normale’ beheer van een natuurgebied overstijgen. Natuurmonumenten wil hierover het gesprek met de provincie aangaan en ook een financiële betrokkenheid creëren.

In het algemeen wordt rekening gehouden met de plannen en activiteiten van het park.

Natuurmonumenten moet wel constant op haar hoede zijn om ongewenste ontwikkelingen in de omgeving van het park te voorkomen. Hoewel er voor omliggende gemeenten een enorm financieel profijt is van het park (>8 miljoen euro in 2005), is er vanuit woningbouw en projectontwikkeling een sterke bedreiging. Omdat Natuurmonumenten de status van het park nog maar beperkt uitdraagt kan zij die ook niet of nauwelijks gebruiken bij het tegengaan van negatieve ontwikkelingen in de omgeving. De vraag is of de niet juridische status van een Nationaal Park wel helpt. Natura2000 is in dit opzicht vele malen effectiever.

Oordeel: **GROEN**

1	2	3	4	5	6
n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.			

Natuurmonumenten hanteert haar eigen planningscyclus met de bijbehorende planvormen. Er is een lange termijnvisie beschikbaar met een looptijd van 18 jaar. Het uitvoeringsplan (6 jaar) is gebaseerd op de lange termijnvisie en is daarvan eigenlijk de praktische uitwerking. Daarnaast wordt ieder jaar een jaarplan opgesteld.

Naast bovengenoemde plannen is er ook een ideeënschets over de uiterwaarden ontwikkeld ten behoeve van toekomstig beheer, inrichting en corridors richting Duitsland (Veluweroute). De actualiteit bepaalt welke elementen uit de lange termijnvisie het eerst worden opgepakt en worden opgenomen in het uitvoeringsplan. De vertaalslag van lange termijnvisie naar 6 jarenplan is een lastige omdat op het vlak van aankoop, inrichting en herstel de beschikbaarheid van grond en financiële middelen bepalend zijn voor de realisatie. Deze middelen zijn tot nu toe nog maar beperkt beschikbaar.

Bovenstaande planvormen, uitgezonderd de schets voor de uiterwaarden, worden opgesteld voor alle beheereenheden van Natuurmonumenten en zijn daarmee niet specifiek voor het Nationaal Park Veluwezoom.

In 2005 is een nieuwe lange termijnvisie opgesteld voor de beheereenheden van Natuurmonumenten. Daarin is ook geformuleerd dat Natuurmonumenten zich met het Nationaal Park Veluwezoom duidelijker moet gaan profileren. Een van de geformuleerde acties voor het uitvoeringsplan is dat voor de beheereenheid Veluwezoom een businessplan gemaakt moet worden om het merk Nationaal Park Veluwezoom te ontwikkelen. In 2008 gaat aan dit businessplan en aan een recreatievisie gewerkt worden.

Rapportage Nulsituatie Nationaal Park de Veluwezoom

definitief gemaakt april 2008

Alterra-Wageningen UR

1. Hoe wordt het proces van opstellen van BIP en jaarplannen ervaren?

Binnen het Nationaal Park wordt geen klassiek beheer- en inrichtingsplan opgesteld. Het park kent haar eigen planvormen waarvan de inhoud overigens met alle betrokkenen wordt gecommuniceerd. De bij het park betrokkenen hebben weliswaar invloed op de plannen, de beheerder blijft echter de enige eindverantwoordelijke.

Oordeel: N.v.t.

2. Wat is de betrokkenheid van eigenaren/beheerders met het BIP en jaarplannen?

Zoals hierboven al vermeld kent het park haar eigen planvormen en mogelijkheden voor betrokkenen om hier op in te spreken.

Er is een beheerder/eigenaar die de plannen zelf opstelt, maar wel intern (centraal) laat adviseren.

Oordeel over de betrokkenheid is: N.v.t.

3. Wat is de betrokkenheid van eigenaren/beheerders bij de uitvoering van maatregelen?

Niet van toepassing; zie ook onder 2

Oordeel: N.v.t.

4. Wat is de betrokkenheid van opwonenden, omwonenden en bezoekers met de in het BIP en jaarplannen beschreven maatregelen?

Het park kent haar eigen planvormen waarvan de inhoud overigens met alle betrokkenen wordt gecommuniceerd. De bij het park betrokkenen hebben invloed op de plannen en uit te voeren maatregelen, de beheerder blijft echter de eindverantwoordelijke. Uit interviews komt naar voren dat het draagvlak van opwonenden, omwonenden en bezoekers voor het uitgevoerde beheer in het algemeen groot is. Er zijn wel eens incidenten, maar deze lijken minder vaak voor te komen dan in veel andere nationale parken. Soms wordt het beheer of een voornemen aangepast omdat er geen draagvlak is.

Oordeel: **GROEN**

5. Wat is de betrokkenheid van politici, bestuurders en marktpartijen met de in het BIP en jaarplannen beschreven maatregelen?

Politici, bestuurders en marktpartijen zijn globaal op de hoogte van uit te voeren maatregelen in het terrein (begrazing, grootschalige natuur). Er komen weinig reacties vanuit deze partijen. In het algemeen wordt vooral gereageerd wanneer zaken mis dreigen te gaan. Maar, een enkel incident

Rapportage Nulsituatie Nationaal Park de Veluwezoom

definitief gemaakt april 2008

Alterra-Wageningen UR

nagelaten, loopt het allemaal goed en lijkt er betrokkenheid te zijn.

Natuurmonumenten ziet graag een grotere betrokkenheid van de provincie, ook met betrekking tot uit te voeren beheer. Deze betrokkenheid van de provincie is wel groot bij realisatie van sommige beleid (ecologische poorten), maar niet bij het beheer of het nationaal park..In het op te stellen businessplan moet komen staan welke (extra) taken binnen het Park Veluwezoom worden uitgevoerd die het 'normale' beheer van een natuurgebied overstijgen. Natuurmonumenten wil hierover het gesprek met de provincie aangaan en naast een inhoudelijke ook een financiële betrokkenheid creëren.

Oordeel: **GROEN**

6. *Houden belanghebbenden rekening met de plannen en activiteiten van het Nationaal Park?*

In het algemeen wordt rekening gehouden met de plannen en activiteiten van het park. Natuurmonumenten moet wel constant op haar hoede zijn om ongewenste ontwikkelingen in de omgeving van het park te voorkomen (onder andere het bouwen van windmolens, projectontwikkeling). Omdat Natuurmonumenten de status van het park nog maar beperkt uitdraagt kan zij die ook niet of nauwelijks gebruiken bij het tegengaan van negatieve ontwikkelingen in de omgeving. Omdat een Nationaal Park geen juridische status heeft is het maar zeer de vraag of deze status bruikbaar is. Natura 2000 sorteert voorlopig veel meer effect. In de toekomst wil ze de status daarvoor wel gaan gebruiken indien dit een effectief middel kan zijn. Belanghebbenden houden rekening met het park.

Oordeel: **GROEN**

8. Huidige inzet instrumentarium

Samenvatting

Financiën

Het Nationaal Park Veluwezoom krijgt geen Nationale Parkenmiddelen voor het beheer van het park. Een direct gevolg hiervan is dat er ook geen capaciteit wordt ingezet om het merk Nationaal Park Veluwezoom te ontwikkelen.

Natuurmonumenten heeft een interne systematiek voor verdeling van financiële middelen voor haar beheereenheden op basis van normkosten. In die systematiek is de categorie Nationaal Park niet opgenomen. Gebieden met de 'status' nationaal Park krijgen binnen de systematiek daarmee geen extra (beheer) gelden.

Het park heeft naar het oordeel van de beheerder een te krappe begroting gezien de ambities Er is weinig ruimte om extra activiteiten in te passen en de gewenste kwaliteit kan eigenlijk niet gerealiseerd worden. Dit geldt op de onderdelen natuur, recreatie, educatie en onderzoek.

Het nationaal park leeft zowel intern als extern nog te weinig. De beheerder geeft aan dat de 'status' Nationaal Park eigenlijk al financiële neveneffecten zou moeten hebben in termen van extra financiële middelen die intern en extern naar het gebied zouden gaan om kwaliteitsdoelen te realiseren. Op dit moment is dit nog niet het geval.

Kennismanagement en leervermogen

Belanghebbenden hebben kennis van de beheereenheid Veluwezoom en het daarbinnen uit te voeren beheer. Ze hebben echter nauwelijks kennis van het Nationaal Park Veluwezoom. De beheerder geeft ook aan dat nog geen centrale boodschap die het park zou moeten uitstralen is geformuleerd.

Natuurmonumenten besteed binnen haar organisatie aandacht aan kennismanagement. In de huidige organisatiestructuur van het park is er echter geen 'platform' waarin alle belanghebbenden (bijvoorbeeld omwonenden, recreatieondernemers en bestuurders) kennis kunnen uitwisselen of kunnen leren van elkaar. Dat gebeurt nog te ad-hoc. Als enige van alle nationale parken heeft Veluwezoom nog geen website als informatieplatform. Hiervoor zijn geen middelen beschikbaar.

Beheerders van natuurmonumenten werkzaam in Nationale Parken hebben intern (binnen de

organisatie Natuurmonumenten) overleg. Daarnaast is er vanuit het park Veluwezoom soms informeel overleg met het Nationaal Park De Hoge Veluwe. Sinds dit jaar neemt de beheerder ook deel aan het secretarissenoverleg van het SNP.

Natuurmonumenten gebruikt de 'status' Nationaal park tegen externe bedreigingen. In de praktijk werkt dit soms al is het moeilijk aan te geven welke kwaliteiten van het park precies worden aangetast omdat de kwaliteiten voor het park niet eenduidig geformuleerd zijn.

De status Nationaal Park heeft nog niet geleid tot extra geldstromen of tot combinaties met ander beleid. Dit hangt samen met het feit dat Natuurmonumenten zich ook nog nauwelijks met het gebied als Nationaal Park profileert.

Totaaloordeel: **ORANJE**

1	2	3	4	5	6	7	8	9
n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.						

1. Worden de Nationale Parkenmiddelen ingezet op de binnen het Nationale Parkenbeleid geformuleerde doelen?

Het park verkrijgt geen Nationale Parkenmiddelen voor het beheer van het park.

Oordeel: N.v.t.

2. Is het eenmalige investeringsbudget in het Nationaal Park uitgeput?

Het park heeft niet de beschikking over een eenmalig investeringsbudget

Oordeel: N.v.t.

3. Zijn de jaarbudgetten de afgelopen drie jaar uitgeput?

Omdat het park geen beschikking heeft over jaarbudgetten vanuit Nationale parkengelden is deze vraag niet van toepassing.

Oordeel: N.v.t.

4. Wat zijn de financiële (neven) effecten van het Nationale Parken budget?

Omdat het park geen (rijks) parkenbudget heeft zijn er ook geen financiële (neven) effecten.

Natuurmonumenten heeft een interne systematiek voor verdeling van financiële middelen voor

haar beheereenheden op basis van normkosten. In die systematiek is de categorie Nationaal Park niet opgenomen. Gebieden met de 'status' nationaal Park krijgen binnen de systematiek daarmee geen extra (beheer) gelden.

Het park heeft naar het oordeel van de beheerder een te krappe begroting (1.2 miljoen euro) afgezet tegen de 2 miljoen bezoekers en 5000 hectare . Grofweg de helft daarvan gaat op aan personeelskosten en daarnaast ongeveer een kwart aan materiële kosten (gebouwen machines etc.). Er blijft dan nog een kwart over voor exploitatie (beheer, onderhoud wegen etc.). Er is weinig ruimte om andere zaken (bijvoorbeeld onderzoek) in te passen.

Er zijn beperkt inkomsten uit hout, verpachtingen, verhuur gebouwen en horeca.

Op de ruim 5000 hectare die het Nationaal Park Veluwezoom groot is loopt nu 11,5 FTE (regulier beheer incl. 2 miljoen bezoekers, taken rond cultuurhistorie, landgoedbeheer, grote grazers, recreatieve voorzieningen en wildbeheer). Dit wordt aangevuld met een groot aantal vrijwilligers (>100) die vooral actief zijn in het beheer, onderhoud en bij inventarisaties. Natuurmonumenten vindt dit te weinig om een goede kwaliteit aan beheer te kunnen leveren.

Het nationaal park leeft zowel intern als extern nog te weinig. De beheerder geeft aan dat de 'status' Nationaal Park eigenlijk al financiële neveneffecten zou moeten hebben in termen van extra financiële middelen die intern en extern naar hert gebied zouden gaan. Op dit moment is dit nog niet het geval.

Omdat het oudste Nationaal Park van Nederland geen extra middelen genereert gekoppeld aan de 'status' Nationaal Park, is tot op heden het merk ook onvoldoende ontwikkeld.

Oordeel: **ROOD**

5. Hebben de belanghebbenden van het Nationaal Park kennis over de doelstellingen van het Nationaal Park en de te nemen maatregelen?

Belanghebbenden hebben kennis van de beheereenheid Veluwezoom en het daarbinnen uit te voeren beheer. Er worden volop activiteiten ondernomen om de doelen van het gebied en het beheer goed voor het voetlicht te krijgen. Ze hebben echter nauwelijks kennis van het Nationaal Park Veluwezoom. De beheerder geeft ook aan dat nog geen centrale boodschap die het park zou moeten uitstralen is geformuleerd.

Oordeel: **ORANJE**

6. Hebben de belanghebbenden van het Nationaal Park begrip voor de standpunten van de andere belanghebbenden van het Nationaal Park?

Het Nationaal Park Veluwezoom kent geen overlegorgaan waarin standpunten tussen

Rapportage Nulsituatie Nationaal Park de Veluwezoom
definitief gemaakt april 2008

Alterra-Wageningen UR

belanghebbenden worden uitgewisseld. Uit interviews is niet naar voren gekomen dat er grote knelpunten zijn rondom verschillende belangen en de communicatie daarover.

Oordeel: **GROEN**

7. Wordt er door middel van kennismanagement geprobeerd het wederzijds leren en het creëren van wederzijds begrip te stimuleren?

Natuurmonumenten besteed binnen haar organisatie aandacht aan kennismanagement. In de huidige organisatiestructuur is er echter geen 'platform' waarin alle belanghebbenden (bijvoorbeeld omwonenden, recreatieondernemers en bestuurders) kennis kunnen uitwisselen of kunnen leren van elkaar. Concreet is er zelfs geen website Nationaal Park Veluwezoom dat als platform kan dienen

Omdat wel sprake is van kennismanagement binnen de organisatie, maar niet met alle bij het park betrokken partijen oordeel:

Oordeel: **ORANJE**

8. Wordt er gebruik gemaakt van ervaringen van andere Nationale Parken?

Beheerders van natuurmonumenten werkzaam in Nationale Parken hebben intern (binnen de organisatie Natuurmonumenten overleg. Daarnaast is er vanuit het park Veluwezoom soms informeel overleg met het Nationaal Park De Hoge Veluwe. In 2008 gaat de beheerder deelnemen aan het secretarissenoverleg van het SNP, waar hij nu alleen agendalid van is.

De informatie-uitwisseling tussen parken moet naar het oordeel van de beheerder binnen het SNP nog beter opgezet worden.

Er worden stappen voorwaarts gezet in de informatie uitwisseling met andere parken.

Oordeel: **GROEN**

9. Is het reguliere instrumentarium geïntensiveerd, versneld of op grotere schaal toegepast? Heeft dit nog iets voor de status van het Nationaal Park betekend?

Natuurmonumenten gebruikt het stempeltje nationaal park nog maar beperkt. Natuurmonumenten gebruikt het tegen externe bedreigingen met de argumentatie dat de status van het eerste nationale park van Nederland met de bedreiging wordt aangetast. In de praktijk werkt dit al is het moeilijk aan te geven welke kwaliteiten van het park dan precies worden aangetast omdat de kwaliteiten voor het park nog niet eenduidig geformuleerd zijn.

Bij veel mensen zit onvoldoende tussen de oren wat een nationaal park is. De beheerder refereert daarbij vaak ook naar de IUCN criteria. Bijvoorbeeld bij concrete planologische aantastingen

Rapportage Nulsituatie Nationaal Park de Veluwezoom

definitief gemaakt april 2008

Alterra-Wageningen UR

vanwege het feit dat men voornemens is windmolens te gaan plaatsen of voornemens is projectontwikkeling langs de randen te stimuleren. Deze ontwikkelingen zijn storend zichtbaar vanuit het park. Richting een gemeente is duidelijk beargumenteerd dat het plaatsen van de windmolens het beeldmerk aantast waarvoor de mensen juist naar het park komen (en waarvoor het park is opgericht).

De status Nationaal Park heeft nog niet geleid tot extra geldstromen of tot combinaties met ander beleid. Dit hangt samen met het feit dat Natuurmonumenten zich ook nog nauwelijks met het gebied als Nationaal Park profileert.

Oordeel: **ORANJE**

III. Continuïteit (toekomstperspectief)

9. Toekomstige inzet instrumenten

Samenvatting

Financiële grondslag

In navolging van het Geldersch Landschap is Natuurmonumenten nu bezig een gebiedscontract af te sluiten voor het beheer van haar gebieden in de provincie Gelderland. In dit gebiedscontract komt het Nationaal Park Veluwezoom niet als aparte beheereenheid naar voren.

Bijdragen vanuit marktpartijen in het beheer van het gebied zijn nu beperkt. Het Gebied kan weliswaar beheerd worden met de middelen die nu beschikbaar zijn, maar met externe financiering kunnen zaken sneller en beter (hoger kwaliteitsniveau) worden gerealiseerd.

In het op te stellen businessplan zal aandacht worden besteed aan de mogelijkheden voor externe financiering. Natuurmonumenten heeft de mogelijkheden voor toekomstige financiering wel voor ogen, maar de uitwerking hiervan moet nog geconcretiseerd worden.

Toekomstvisie

Natuurmonumenten heeft voor de beheereenheid Veluwezoom een aantal planvormen waarin ook toekomstgericht wordt gedacht. Deze gaan echter niet in op het gebied als Nationaal Park. Het in 2008 op te stellen businessplan kan worden beschouwd als de toekomstvisie voor het Nationaal Park Veluwezoom. In het businessplan staat onder meer wat Natuurmonumenten wil met het nationale park, wat ze wil bereiken, hoe en wat het doel is van het merk Nationaal Park Veluwezoom.

De naam voor het Nationaal Park (Veluwezoom) is ook iets waar naar gekeken zal worden. De naam is te onbekend bij het grote publiek. De gradiënt Veluwe-IJssel en het procesbeheer met grote grazers is de kernwaarde van het Nationaal Park Veluwezoom. Daar zou het beeldmerk aan opgehangen moeten worden. De foto van de posbank is nu het beeldmerk, maar het park is natuurlijk meer dan dat.

Het park heeft nog geen heldere toekomstvisie. In 2008 wordt hier, met het opstellen van het businessplan, aan gewerkt.

Toekomstige regulering

Natuurmonumenten heeft maar beperkt een rol gespeeld bij het vaststellen van de Natura 2000 doelen voor de Veluwe. Natuurmonumenten ziet Natura 2000 als een kans en een steun in de rug voor de natuurdoelstelling binnen het park.

Het ILG biedt mogelijk ook kansen voor het nationale park. Voorlopig is de provincie niet bereid aan het park mee te financieren omdat ze geen gelden voor het Nationaal Park Veluwezoom gedecentraliseerd zijn. Natuurmonumenten heeft er ook voor gekozen het Nationaal Park Veluwezoom niet als gebied met een aparte status naar voren te laten komen in de onderhandelingen die ze met de provincie voert over een gebiedscontract voor het beheer van de gebieden van Natuurmonumenten in Gelderland. Hiervoor zal eerst provinciaal beleid moeten worden ontwikkeld.

Tot voor kort werd weinig aandacht besteed aan het toekomstperspectief van het Nationaal Park Veluwezoom. Met het opstellen van het businessplan in 2008 wil Natuurmonumenten de positie van het Nationaal Park Veluwezoom zowel intern (binnen de eigen organisatie) als extern (naar de omgeving) duidelijker beschrijven en uitdragen.

*Oordeel: **ORANJE***

1	2	3

Financiële grondslag

1. Welke financiële bronnen worden ingezet voor het Nationaal Park?

Bij onderdeel 8 vraag 4 is al nader ingegaan op de financiële middelen die het park ter beschikking heeft.

In navolging van het Geldersch Landschap is Natuurmonumenten nu bezig een gebiedscontract af te sluiten voor het beheer van haar gebieden in de provincie Gelderland. In dit gebiedscontract komt het Nationaal Park Veluwezoom niet als aparte beheereenheid (met een gewenst extra kwaliteitsniveau) naar voren. Natuurmonumenten geeft daarmee als het ware aan dat het gebied niet anders wordt beheerd (en een extra status heeft) dan de andere beheereenheden van Natuurmonumenten binnen Gelderland.

De beheerder vindt wel dat het gebied een aparte plaats in het gebiedscontract zou moeten

Rapportage Nulsituatie Nationaal Park de Veluwezoom

definitief gemaakt april 2008

Alterra-Wageningen UR

krijgen, maar op dit moment zit dat er niet in omdat intern binnen Natuurmonumenten nog geen duidelijke strategie voor de Nationale Parken is geformuleerd. Ook is er nog geen provinciaal beleid voor nationale parken binnen Gelderland. Eerst moet toch intern de discussie gevoerd worden of het Nationaal Park een aparte status heeft.

Het Gebied kan weliswaar beheerd worden met de middelen die nu beschikbaar zijn, maar met externe financiering kunnen zaken sneller en beter (hoger kwaliteitsniveau) worden gerealiseerd.

Bijdragen vanuit marktpartijen zijn nu beperkt, terwijl het recreatief product Veluwezoom een enorme omzet in het bedrijfsleven genereert. Op projectbasis wordt er wel eens wat bijgedragen, maar beperkt. In het op te stellen businessplan zal aandacht worden besteed aan de toeristische ontwikkeling van de omliggende gemeenten. Gemeenten en omliggende bedrijven zullen mogelijk meer worden betrokken bij het nationaal park. De toeristen besteden hun gelden niet in het park, maar in de omliggende gemeenten. De eerste stap is ervoor te zorgen dat toeristen in de gemeenten hun gelden besteden. Een tweede stap is dan er voor te zorgen dat middels een profijtbeginsel die gelden ook richting het park komen.

Een belangrijk eerste vereiste daarbij is dat bekend is bij het grote publiek dat het park gelden genereert. Dat vergroot ook het draagvlak voor het park.

De beheerder zou ook graag gaan richting een concept als “vrienden van de Veluwezoom”. Dit past ook binnen de strategie van Natuurmonumenten. In het businessplan wordt ook hieraan aandacht besteed.

Natuurmonumenten heeft mogelijkheden voor toekomstige financiering wel voor ogen, maar de uitwerking hiervan moet nog geconcretiseerd worden.

Oordeel: **ORANJE**

Toekomstvisie nationaal park

2. Beschikt het Nationaal Park over een toekomstverkenning om te kunnen anticiperen op de toekomst?

Natuurmonumenten heeft voor de beheereenheid Veluwezoom een aantal planvormen waarin ook toekomstgericht wordt gedacht. Deze gaan echter niet in op het gebied als Nationaal Park maar op ecologische doelstellingen en bedrijfsvoering van de beheereenheid..

Hierboven is het voor het Nationaal Park op te stellen Businessplan al veelvuldig aan de orde geweest. Het product Nationaal Park zou beter op de kaart gezet kunnen worden. Maar allereerst is daar een interne strategie bij Natuurmonumenten voor nodig. Er zou een businessplan moeten komen waarin staat wat Natuurmonumenten wil met het nationale park, wat ze wil bereiken en

Rapportage Nulsituatie Nationaal Park de Veluwezoom

definitief gemaakt april 2008

Alterra-Wageningen UR

wat het doel is van het merk Nationaal Park Veluwezoom. Het merk is om meerdere redenen belangrijk: richting IUCN als het gaat om een kwaliteitsniveau wat in het park bereikt wordt. Tweede reden is het verkrijgen van extra financiële middelen. Daar zou actief mee aan de slag moeten worden gegaan. Een derde reden is het nadenken over de kwaliteit. Zou je bijvoorbeeld kwaliteitsniveaus moeten onderscheiden waarmee je kunt zeggen: dit is een drie of vier sterren Nationaal Park. De kwaliteitsniveaus zijn dan niet om je af te kunnen zetten tegenover andere nationale parken, maar wel om naar buiten toe aan te kunnen geven welke kwaliteiten je realiseert tegen welke kosten. Kwaliteitscriteria (gekoppeld aan de doelstellingen voor het park en de interne doelstelling van Natuurmonumenten) zouden op papier benoemd moeten worden. Pas dan heb je ook iets om op terug te kunnen grijpen. Je zou dan voor het park zelf een eigen kwaliteitsimpuls kunnen benoemen (en achteraf kunnen toetsen).

Een kwaliteitsstandaard is enorm van belang voor de duurzaamheid van het park. Je kunt dan benoemen welke ontwikkelingen niet acceptabel zijn voor het park omdat ze de kwaliteit van het park te veel aantasten. Een dergelijke standaard moet dan wel geaccepteerd worden door de overheid (landelijk, provinciaal en lokaal).

In het businessplan moet ook aandacht worden besteed aan ontwikkelingen in de omgeving van het park in de toekomst.

De naam voor het Nationaal Park (Veluwezoom) is ook iets waar nog eens naar gekeken zal moeten worden. De naam is niet bekend bij het grote publiek. Mensen kennen de Posbank, maar niet de Veluwezoom. Veel mensen denken bijvoorbeeld dat Hof te Dieren en Middachten ook onder de Veluwezoom vallen. Intern is dat ook nog onvoldoende doordacht. In communicatie uitingen zal ook duidelijk moeten worden welk beeldmerk je uitstraalt

Andere (LNV)parken zijn vaak met dat beeldmerk begonnen omdat dat hetgeen was wat de verschillende eigenaren bond. Bij de Veluwezoom lag de situatie anders.

Het bovenstaande speelt overigens volgens de beheerder bij nog meer Nationale Parken. Pas na het uitkomen van het ANWB boek zijn de parken, in zijn ogen, meer aan de weg gaan timmeren. Ook gezamenlijk als stelsel van parken.

De gradiënt Veluwe-IJssel, het geologisch reliëf, de grote grazers, landgoederen met cultuurhistorie en de grootschalige natuur met natuurlijke processen is de kernwaarde van het Nationaal Park Veluwezoom. Daar zou het beeldmerk aan opgehangen moeten worden. De foto van de posbank is nu het beeldmerk, maar het park is natuurlijk meer dan dat (het achterland hoort er ook bij).

Het park heeft nog geen heldere toekomstvisie. In 2008 wordt hier, met het opstellen van het businessplan, aan gewerkt.

Oordeel: **ORANJE**

Toekomstige regulering

3 In hoeverre wordt vanuit het Nationaal Park toekomstige regelgeving gesignaleerd en wordt er hierop ingespeeld?

Natuurmonumenten heeft maar beperkt een rol gespeeld bij het vaststellen van de Natura 2000 doelen voor de Veluwe. Uitgangspunt bij de onderzoekers, die wel een grote rol hebben gespeeld, was meer patroongericht denken dan procesgericht. Natuurmonumenten wenst voor dit gebied juist meer procesgericht te denken. Het is een van de kernwaarden. Natuurmonumenten had als organisatie een belangrijkere stem in het proces van het opstellen van de Natura 2000 doelen moeten hebben (als organisatie, maar niet als Nationaal Park). Natuurmonumenten ziet Natura 2000 als een kans en heeft welwillend meegewerkt (met leveren informatie etc.). Natura 2000 is een sterke steun in de rug voor de natuurdoelstelling binnen de parken en in potentie een krachtig instrument richting planologische bedreigingen.

Het ILG biedt mogelijk kansen voor het nationale park. Voorlopig is de provincie niet bereid aan het park mee te financieren omdat ze geen gelden voor het Nationaal Park Veluwezoom gedecentraliseerd zijn. Er is geen provinciaal beleid voor de nationale parken in Gelderland. Natuurmonumenten heeft er ook voor gekozen het Nationaal Park Veluwezoom niet als gebied met een aparte status naar voren te laten komen in de onderhandelingen die ze met de provincie voert over een gebiedscontract voor het beheer van de gebieden van Natuurmonumenten in Gelderland.

Samenvattend kan gesteld worden dat beter ingespeeld kan worden op regelgeving en zaken als bijvoorbeeld ILG. Voorwaarde daarvoor is wel dat de 'positie' van het gebied Veluwezoom binnen Natuurmonumenten duidelijk benoemd is.

Oordeel: **ORANJE**

10. Relaties met externe omgeving (zowel qua inhoud als proces)

Samenvatting

Het park speelt in op hydrologische en ecologische relaties en kijkt daarin ook toekomstgericht. Potenties en uitdagingen liggen er in de ecologische poorten, het aangrenzende rivierengebied en de relatie met andere grote natuurlijke eenheden op de Veluwe.

Binnen het gebied Veluwezoom wordt aandacht besteed aan maatschappelijke ontwikkelingen en daarmee aan de inbedding van het gebied in de maatschappij. Met het bezoekerscentrum is daarmee een grote stap vooruit gemaakt. Het Nationaal Park Veluwezoom is echter minder goed ingebed. Mensen kennen het gebied Veluwezoom, maar hebben weinig kennis van het Nationaal Park Veluwezoom.

Het Nationaal Park Veluwezoom is nog niet ingebed in de maatschappij. Op dit moment is niet goed vastgelegd wat het park betekent voor haar omgeving.

Natuurmonumenten onderhoudt goede contacten met politici en bestuurders rondom zaken die spelen in en in de directe omgeving van Veluwezoom. Bestuurders en ambtenaren zijn beperkt betrokken bij het Nationaal Park Veluwezoom. Het park Veluwezoom is geen 'onderdeel' van het decentralisatiebeleid waarin financiën voor de 18 rijksparken naar de provincies zijn gedecentraliseerd. In interviews is aangegeven dat Natuurmonumenten zelf ook een belangrijke rol in deze heeft. Ze moet met Rijk, provincies en gemeenten in discussie over haar ambities en wensen m.b.t. het park.

Het Nationaal Park Veluwezoom is ingebed in het omgevingsbeleid en heeft een Natura 2000 status. Natura 2000 is naar het oordeel van de beheerder onvoldoende als stempel voor de Nationale Parken. De parken hebben een bredere doelstelling dan alleen de natuurdoelstelling. Die breedte wordt niet gedekt door N2000.

Oordeel: ORANJE

1	2	3	4	5	6
■	■	■	■	■	■

10a Fysieke inbedding en verankering

1. Speelt het Nationaal Park in op de hydrologische en ecologische relaties met de omgeving?

Het park speelt in op hydrologische en ecologische relaties en kijkt daarin ook toekomstgericht. Potenties en uitdagingen liggen er in de ecologische poorten en het aangrenzende rivierengebied. Er wordt gewerkt aan de ecologische poorten. Deels wordt daarin met anderen samengewerkt, maar deels worden ook eigen terreinen met elkaar verbonden (ecologisch en recreatief).

In het rivierengebied liggen nog grote uitdagingen en dienen in de toekomst nog gronden te worden omgevormd. Voor dit gebied is bijvoorbeeld ook een ideeënschets opgesteld (ideeënschets IJsselpoort).

Oordeel: **GROEN**

10b Maatschappelijke inbedding en verankering

2. Speelt het Nationale Park in op maatschappelijke ontwikkelingen (economie, demografie, vrijetijdsbesteding, etc.)?

Binnen het gebied Veluwezoom wordt aandacht besteed aan maatschappelijke ontwikkelingen en daarmee aan de inbedding van het gebied in de maatschappij. Met het bezoekerscentrum is daarmee een grote stap vooruit gemaakt. Het Nationaal Park Veluwezoom is echter minder goed ingebed. Mensen kennen het gebied Veluwezoom, maar hebben weinig kennis van het Nationaal Park Veluwezoom. Het Businessplan dat in 2008 wordt opgesteld is een eerste stap om dat verandering in te brengen. In dit plan wordt beschreven welke uitstraling het park moet krijgen, waar het park voor staat en hoe dat gecommuniceerd gaat worden. De recreatievisie is in dit kader ook belangrijk evenals de plannen rondom aan te leggen verbindingen naar de IJssel.

Een ander item is het begrip Nationaal Park als economische drager van de natuur te gaan zien (draagvlak voor natuurbeheer en economische voordelen, meebetalen aan beheer). Een eerste stap daarin is het belang van het gebied voor recreanten en in- en omwonenden duidelijk te maken.

Binnen de beheereenheid Veluwezoom wordt aandacht besteed aan maatschappelijke inbedding. Het Nationaal Park Veluwezoom is echter nog niet ingebed in de maatschappij. Eerste stappen daarvoor worden nu gezet.

Oordeel: **ORANJE**

3. Is vastgelegd wat het Nationaal Park betekent voor haar omgeving?

Op dit moment is niet goed vastgelegd wat het park betekent voor haar omgeving. In het op te Rapportage Nulsituatie Nationaal Park de Veluwezoom

definitief gemaakt april 2008

Alterra-Wageningen UR

stellen businessplan wordt hier aandacht aan besteed.

Oordeel: **ROOD**

10c Bestuurlijke inbedding en verankering

4. Onderhoudt het Nationale Park contacten met politici en bestuurders buiten het Nationaal Park?

Natuurmonumenten onderhoudt volop contacten met politici en bestuurders rondom zaken die spelen in en in de directe omgeving van Veluwezoom. In beperkte mate worden in deze contacten de belangen van het Nationaal Park Veluwezoom benadrukt. Het gaat in deze contacten met name om het belang van het gebied Veluwezoom en realisatie van concrete projecten . Omdat deze contacten goed zijn ligt hier ook een kans voor vergroting van het draagvlak voor het Nationaal Park.

Oordeel: **GROEN**

5. Zijn bestuurders en ambtenaren die niet in het Overlegorgaan vertegenwoordigd zijn betrokken bij en gebonden aan het Nationaal Park?

Bestuurders en ambtenaren zijn beperkt betrokken bij het Nationaal Park Veluwezoom. Het park Veluwezoom is geen ‘onderdeel’ van het decentralisatiebeleid waarin financiën voor de 18 rijksparken naar de provincies zijn gedecentraliseerd. De provincie voelt zich daarom niet of beperkt verantwoordelijk voor de instandhouding en verdere ontwikkeling van Veluwezoom. Dit geldt in mindere mate ook voor gemeenten. In interviews is aangegeven dat Natuurmonumenten zelf ook een belangrijke rol in deze heeft. Ze moet met Rijk, provincies en gemeenten in discussie over haar ambities en wensen m.b.t. het park.

Op de Veluwe gaan ook stemmen op voor 1 Nationaal Park Veluwe (dus de twee parken Veluwezoom en Hoge Veluwe samenvoegen en aanvullen met een aantal andere eigenaren). Natuurmonumenten is hier geen directe voorstander van en verwacht dat Nationaal Park de Hoge Veluwe dit ook niet zit zitten. Er is momenteel een te grote verscheidenheid aan eigenaren, grondgebruik en doelstellingen om dit tot een succes te maken. Voor dit soort gebieden met een zeer grote diversiteit zijn juist uitvoeringsgerichte organisatievormen zoals Veluwe 2010 uiterst succesvol. Dit bijt niet met de identiteit van de uiteenlopende eigenaren en vergroot de kwaliteit van het gebied.

De provincie hoort deze discussie aan en besluit voorlopig niets te doen zolang die discussie nog speelt. Ze stelt zich daarom afwachtend op en neemt verder geen initiatieven. Nadeel daarvan is dat Natuurmonumenten met haar plannen voor een kwaliteitsimpuls Veluwezoom bij de Rapportage Nulsituatie Nationaal Park de Veluwezoom

definitief gemaakt april 2008

Alterra-Wageningen UR

provincie ook maar beperkt gehoor krijgt.

Oordeel: **ROOD**

6. Wat is de status van het Nationaal Park in het omgevingsbeleid (ruimtelijke ordening, waterbeheer, gebiedsplannen, etc.)?

Het gebied is opgenomen in streek en bestemmingsplannen en het omgevingsbeleid.

Het park heeft nu een Natura 2000 status en een status als Nationaal Landschap. De beheerder ziet graag ook een Nationale Parken status voor het gebied. Een dergelijke status zou echt wat toevoegen voor de gebieden die nu geen Natura 2000 status hebben (de gewenste uitbreiding van het park richting IJsselvallei).

Natura 2000 is naar het oordeel van de beheerder onvoldoende als stempel voor de Nationale Parken. Het Natura 2000 stempel is puur voor natuur bedoeld. Terwijl de Nationale Parken toch een bredere doelstelling hebben. Die breedte wordt niet gedekt door N2000.

Ook bij het vermakten van het de nationale parken is een status van belang. Bovendien zul je gezamenlijk moeten optrekken. Samenwerking binnen het SNP is daarbij een vereiste.

Eenheid in bebording is eveneens van belang. Algemene wet- en regelgeving leidt er nu toe dat die eenheid er niet gemakkelijk kan komen. Dat moet anders in de toekomst.

Het gebied is opgenomen in omgevingsbeleid en heeft een Natura 2000 status. De beheerder acht een Nationale Parken 'status' volgens een daadkrachtig organisatie-model wenselijk.

Oordeel: **GROEN**